

קולמוס הלב

צרור מאמרי הגות שכתב ופרסם במרוצת השנים
הרה"ח ר' יצחק חיים ז"ל מרטון

יוצא לאור לרגל יום השלושים לפטירתו
י"ב אלול ה'תשפ"ג

קולמוס הלב

צרור מאמרי הגות שכתב ופרסם במרוצת השנים

הרה"ח ר' יצחק חיים ז"ל מרטון

יוצא לאור לרגל יום השלושים לפטירתו

י"ב אלול ה'תשפ"ג

קולמוס הלב

קולמוס הלב

(במקום הקדמה)

"אֶחָד מִן הָאֲחִים שָׁמַת, יִדְאֲגוּ כָּל הָאֲחִים כְּלָן; אֶחָד מִבְּנֵי חֲבוּרָה שָׁמַת, תִּדְאֲג כָּל הַחֲבוּרָה כְּלָה" (שבת, קה:).

את דברי חז"ל אלו ציטט אהובנו הרה"ח ר' יצחק חיים מרטון ז"ל, בשתי הזדמנויות שבהן כתב דברים לזכר נשמות צעירות שנקטפו מעמנו בפתע פתאום.

המאמר הראשון – בעקבות פטירה שאירעה ל"ע בקרב אחת המשפחות שעמה פעל, במסגרת תפקידו כמנהל חטיבת 'חסד מנחם מענדל' במפעל הצדקה והחסד של 'כולל חב"ד'.

המאמר השני – אך בעת האחרונה, בעקבות פטירתה הטראגית של שושנה סימא רייזל בלוי ע"ה, בת ידידו ורעו הקרוב כאח לו, הרה"ח ר' צבי בלוי יבלחט"א.

משני המאמרים הקצרים הללו עולה כפורחת אישיותו הנדירה, משתקפת הגישה הטהורה שלו, המתנסחת ברהיטות וחותרת לאמת, שואפת לשלמות ויותר מכל – מבקשת לנצל כל סיטואציה, גם איזומה ונוראית, כדרך להוסיף ולהשפיע עוד טוב בנו עצמנו, בזולתנו ובעולם כולו.

קולמוס הלב

בחרנו בציטוט מלא ואותנטי של שני החיבורים הקצרים הללו, במקום הקדמה לקובץ זה, הרואה אור לקראת מלאות שלושים לפטירתו – בהיותו נועד לכנס בין בתריו אסופת מאמרי הגות שפרסם במרוצת השנים ואשר מטילים זרקור על ההשכלה הבהירה שלו, יכולת הניתוח המעמיקה שלו והדרך בה דבק לזקק כל רעיון על מנת לעלות ולהתעלות בעצמו ואגב כך את כל סביבתו.

בשולי דברי התוכן, צירפנו לקט מראות מתוך שלל אירועים קטנים וגדולים, במסגרת תפקידו רב הרגישות והאחריות. כל אחת מהתמונות הללו וכולן יחד מפגישות אותנו עם פניו המאירות ועם הלבביות הקורנת מארשת חזותו.

מכאן ואילך – הבימה כולה נתונה לו ולהגיגיו ויהיו הדברים לעילוי נשמתו הזכה והטהורה.

תדאג כל החבורה

חז"ל אומרים: "אחד מן החבורה שמת, תדאג כל החבורה" (שבת, קו.א). כאשר אדם שקרוב אלינו מסתלק מהעולם, אנחנו מרגישים בחסרוננו, כואבים את הסתלקותו ומרגישים את החלל החסר. אבל אנחנו גם יודעים ומאמינים באמונה שלימה בנצחיות הנשמה, בנוכחות הנצחית של כל נשמה יהודית שחייתה ופעלה בעולם הזה.

מה הביאור בדברי חכמינו "תדאג כל החבורה"? האם מבקשים מאיתנו לדאוג ולפחד? האם דורשים מאיתנו להיכנס לדיכאון חלילה?

קולמוס הלב

לא ולא. הכוונה היא לדאוג להמשך. אנו בני החבורה של חנה היקרה והאהובה, אנו יודעים היטב את החן והקסם המיוחד שלה, זוכרים את הנתינה שלה ואת החיוך המעודד, את חכמתה ואת האכפתיות והאהבה שלה לכולנו.

אז התפקיד שלנו הוא לדאוג שהשליחות שלה תימשך.

מי אם לא חברותיה ואוהביה, יודעות כמה היא אהבה להיות בשמחה ולשמח כל חברה ברגעים הכאובים;

מי אם לא אתן יודעות שהדבר הכי חשוב לחנה זה שנמשיך נילחם, נתמודד ונתקדם;

ומי אם לא אתן, בנות החבורה של חנה, שחייבות לדאוג יחד שהיא תמשיך להיות מקור לכוח ועידוד.

בואו נתלכד לכוח מחזק ומעודד. בואו ניקח יחד החלטה טובה: להמשיך בדרכה של חנה, להמשיך יחד, עד שנזכה בקרוב לגאולה ולתחיית המתים, ושוב נתאחד עם יקירינו והיא בתוכם.

סור מרע ועשה טוב

הרבי קרא לשים לנגד עינינו את הפסוק: "והחי יתן אל ליבו". הרבי חינך אותנו שלא להישאר אדישים חלילה, נוכח מאורע טראגי במחננו - חייבים "לתת אל ליבנו" ולוודא שהאסון יטלטל אותנו, ישנה אותנו לטובה ויגרום לנו לפעול ולצאת מתוך החושך אל כמה שיותר אור, ו"איש את רעהו יעזרו ולאחיו יאמר חזק".

קולמוס הלב

באנו בזאת בהצעה ובקשה נפשית, לקבל יחדיו החלטה טובה, מוצקה, איתנה ומעשית - בנושא אהבת ישראל.

ובשני הקווים: סור מרע, ועשה טוב.

חובתנו, לאחר האסון האיום שהתרגש עלינו, לנקוט בפעולה מיידית של שיפור באהבת ישראל, **קודם כל בקו של "סור מרע":**

1) די לחוסר התחשבות בדעות של הזולת, בעיקר בקהילה ובענייני אמונות ודעות. אין עיקרון נעלה יותר מכבוד הזולת, ואף הנהגה וסיסמה, מקודשים ככל שיהיו, לא שווים פגיעה בכבוד הזולת.

2) די לרכילות ולשון הרע. לא מעבירים 'ווטסאפ' שעולה ממנו גנות, לא מספרים "חדשות לווטות ומרתקות" בגנות אף אדם, לא מקבלים סטיגמה על אף אחד ואף אחת מאחב"י.

3) מתנתקים מקבוצות ווטסאפ רכלניות, מפסיקים להאזין לתקשורת שלילית, מוותרים על צריכת חדשות ורכילויות בכל מדיה ובכל דרך שבה זה מופץ.

ובקו של "עשה טוב" - והמעשה הוא העיקר:

1) לבקש סליחה ולפייס מישהו שעד כה היו בינינו יחסי מריבה, לעצור מיד פעולות המפריעות לזולת (לשכנים, למתחרים וכד') ולפנות באומץ למי שמפריע או מציק לנו בבקשה להגיע להבנה כדי שלא תפרוץ מריבה.

2) לחפש לעשות טובה משמעותית לזולת: מקום עבודה למי שאין לה, שידוך למי שזקוקה לו, הלוואה או מתן כספי למי שבמצוקה, לעשות טובה בפועל לזולת.

3) להוסיף בלימוד מעשי בהלכות לשון הרע ורכילות, לדבר על חשיבות הנושא ולא להתבייש לדגול בכך ולהשפיע על עוד שישימו לב לנושאים חשובים אלו.

ובוודאי יחוס השי"ת עלינו ואם נשקיע ונתאמץ ונתייגע באהבת ישראל - נזכה להביא את הגואל בפועל ממש, ויהיו הדברים לע"נ הילדה הזכה והטהורה, החיילת בצבאות השם שושנה סימא רייזל ע"ה בת יבדלחט"א הרב ישעיהו חיים צבי שיחי', שנקטפה מאיתנו וכולנו חייבים בחשבון נפש ופעולה נמרצת לזכותה.

בדרך תמים

ברשימה ייחודית ומאלפת, מעלה הרב מרטון רגשות עזים מתקופת לימודיו ב"תומכי תמימים" באותם ימים סוערים, פטירת המשפיע הרב מענדל פוטרפס, וכיצד הישיבה היוותה עבורו ועבור חבריו עוגן של יציבות וקביעות באותם ימי טלטלה.

בדרך תמים

"בהתהלכה, תנחה אתה, בשכבך – תשמר עליך; והקיצות, היא תשיחק. כי נר מצוה ותורה אור – ודרך חיים תוכחות מוסר".

(משלי ו)

ויהי ערב ויהי בוקר יום ועוד-יום, ימים רבים.

ואני – עודנה עומדות רגליי בשערייך, ישיבתי. בכל עת מצוא, מוצא אני את עצמי נשאב אלייך: מאזין לנגינותייך – קול גועש סוער וסוחף של המיית לימוד; אור ואווירה, המכבסים כל כתם ומאירים כל צל בעולמם של כל המצויים בין הכתלים.

מי יכול להם – ליתדות מצודתי? מים רבים לא יוכלו לה, ונהרות לא ישטפוה. ענן ממעל, גל עכור מים ורוחות פרוצות מכל עבר – כל אלו יתנפצו, יתאדו, יתפזרו ויתפוגגו על חומותיה המבוצרים.

חלונותיה – שקופים אטומים, מהם אור שבעת ימים יוקד ומאיר למרחקים. והמפתן יחבק אותך. עבור בו! וברגע בו "תבוא אל התיבה" – ידוע תדע כי ניצלת מאימת ה'חוצה'. כל שנתר הוא לתת לקול ההומה להגמיעך ממעיין

עדן, להאכילך מן, להעמידך בקרן אורה ולהפוך אותך – כן, אפילו אותך – לפנסאי.

מה טובו אוהלייך, ישיבתי! ובאוהל פנימה – דגלים דגלים. מכל עבר נכונים הם, נטועים, ממתינים לך: לחנך, לעצב דמותך, לאלפך בינה. דגלי מופת סדורים על אופניהם, מרעיפים משפע יפעתם. סובב סובב הולך הרוח – רוח חסידיית טהורה, מנשבת ומפכה בעוז; ועל סביבותיו שב הרוח – יום אחר יום, בעוצמה, בהתמדה מעוררת השתאות.

ממזרח – דגל כהונה, מעוז סברא בו בסופה מתפרקים שכלי מתוהבים בעמקי הסוגיות;

מדרום – מנורה טהורה, שמן-זך מפכה ומפעפע בכל. כאן דולים מעומקן ומשקים מעושרן של המשכים, הנארגים למסכת מתמשכת של אמונה וחכמה, בינה ואהבה, דעת ויראת שמים – כולם ספוגי התקשרות נכוחה.

מצפון – שולחנה של החכמה הצרופה. כאן תפרוק משא, תיטול עצה, תתוועד, תתעודד.

ושכינה במערב: המפתן, המשגיח, וכמובן השולחן הקטן ההוא ליד העמוד, שצודד אליו תשומת לב-כל מידי בוקר, עת הסב לצידו המשפיע הבלתי נשכח ר' מענדל פוטערפאס ומסר את שיעורו.

ככל שחולף הזמן, מתחוויר יותר עד כמה הישיבה היא אבן-שתייה עליה מושתתים חיינו. ממעיינותיה אנו שותים וממנה מנסים אנו לדלות תעצומות גם לחינוך בנינו, בניסיון להעמידם בקרן-אורה ולנחותם בצעדיהם הראשונים, עד אשר יגיעו גם הם... אל הישיבה. כל שיעור, כל התוועדות

וכל 'ווארט' ששמענו, כולם אבני יסוד המה, שביבי-עוז המלווים אותך ומאירים דרכך. הנה למשל שביב רב-ערך, שניתן לנו במתנה ע"י המשפיע ר' מענדל. בפנים מאירות סנט בנו אז: "עייפות זו שתוקפת בבוקר – אינה אלא פרי דמיון שנוטע בך היצר. כדי שדמיון זה יתפוגג, דרושות לכל היותר שתי דקות של 'הַי עֵז'. האומנם אין בך כוח אפילו לשתי דקות של מלחמה?"... והתובנה הפשוטה הזו מייסרת ואינה מניחה לי עד היום הזה. ראשית, קנתה היא שביתת-עולמים באגף ייסורי המצפון; אולם לא אחת, מאז, היא שנסכה בי כוח להשכים לסדר יום חדש. וכיום, היא כמובן מהטיעונים המרכזיים שאני מגייס כדי לעודד את בניי שי' להשכים קום אל בית תלמודם...

כאשר פנו אלי ממערכת האלבום, ונתבקשתי לכתוב לכבודה של הישיבה, נעתרתי בשמחה. אחרי-הכל על מה מדובר? על שרטוט זיכרון כלשהו מתוך כמה שנים!? לא העליתי בדעתי עד כמה קשה יהיה לצקת מילים אל סאת-רגשות המלווה אותי תדיר. הרי בתוך-תוכי – בישיבה הנני, המציאות האופפת אותי מקוטלגת כולה במדור "זמני", חולף. בתחושת האישי עודני 'תמים' השייך לישיבה. חבריי התמימים – היו ותמיד יהיו רעי הקרובים. הזמן שחולף לא משנה זאת, והמאורעות השוטפות את חיינו לא יעמעמו את תחושת הקרבה והחיבה לכל אחד מהם. ופתאום לשבת ולתמצת מהי הישיבה עבורך? – מסתבר כי אין זו מלאכה קלה.

כתבתי ומחקתי, מחקתי וכתבתי עד שלבסוף נוכחתי כי אין לי אלא לגייס עוד תובנה יקרה – אותה קיבלתי מהמשפיע היקר והאהוב ר' זלמן שי' גופין; אחד מאותם

אוצרות-נצח שערכם לא יסולא בפז – בעזרתה אנסה לבטא מהי, עבורי, ישיבת "תומכי-תמימים" המרכזית בכפר חב"ד.

המאור הגדול לממשלת היום

וכה למדנו אז: שני מאורות נתלו כדי "להאיר על הארץ" – שמש וירח. השמש מסמלת עוז ויציבות; הירח מייצג התחדשות, שינויים ותמורות. לכל אחד מהם ניתנה שליחות: השמש היא "המאור הגדול לממשלת היום" והירח הוא "המאור הקטן לממשלת הלילה". אין כאן רק שוני בזמן ועת, אלא הבדל רב-משמעות. יום הוא אור ולילה הוא חושך. בחושך – גם אם סיהרא באשלמותא ובמלוא עוזה ותפארתה, אין הירח מבטל את החושך. תמיד יהיה זה רק "ממשלת הלילה". לעומת זאת ביום – גם בשעת נצנוצי חמה, או בעת דמדומי שקיעה כשהמאור כבר לא תלוי במרכז הרקיע – עדיין זהו אור, זו "ממשלת היום". יממה-מושלמת מורכבת מערב ובוקר. בדיוק כך עבודת-ה' מושלמת של יהודי, כוללת 'לילה ויום': החיים הרוחניים – 'יום' המה, נר-מצווה ותורה-אור. ענייני הרשות – 'לילה' הם.

וכה הטעים אז ר' זלמן באוזננו:

כשעוסקים בתורה ומצוותיה, מאירים את העולם באור יום. גם אם חסרה התלהבות, גם אם נעדרת התעמקות וכוונה, בכל מצב עדיין זה "יום"! ואילו בעסקי חולין – גם אם הכול נעשה כדבעי על פי תורה וכל מעשיך לשם שמים, אין כאן אלא לכל היותר ירח הניזון מהשמש. בכל מקרה

זו ממשלת הלילה! לכן מודגש בתחום זה הצורך התמידי לעמול בכדי שכל הזמן תהיה עלייה והתחדשות.

יותר מכל דבר אחר, ישיבת "תומכי תמימים" המרכזית בכפר חב"ד, היא סמל מובהק של יציבות. זהו המאור הגדול לממשלת היום. הישיבה היא סדן המפיק יציבות-רוחנית, כור-היתוך היוצק בנפש תלמידיו חותם של יציבות-חסידיית, ובית-יוצר המניב דור אחר דור של יציבות-איתנה, עמידה בכל תנאי ומול כל הזרמים והסכנות. זוהי תופעה מרגשת ומפעימה, המוכיחה את עצמה באופן מוחשי יותר ויותר, ככל שהזמן עובר.

המאור הקטן לממשלת הלילה

בין חבריי נמנים אברכים יקרים שתורתם אמנותם, וכן משפיעים ומגידי שיעורים. מהי תורתם? היכן הוכשרו לאמנותם? מניין שואבים הם את הכלים ללימוד-כדבעי מתוך תענוג ולאפשא-לה? מהישיבה כמובן.

רבים מאיתנו יצאו לשליחות ומכהנים בלגיון-של-מלך כשלוחי הרבי במדינות, ערים ויישובים על פני הגלובוס כולו. מה הם "מוכרים" שם? סביב מה מאחדים הם קהילות משובחות של עשרות ומאות יהודים? הכול נובע ממעיינותיה המפכים של "תומכי תמימים" המרכזית - אלא מה?!

הביטו אל חבריי הממלאים תפקידים מגוונים בעולם החומרי, אנשי עסקים, אנשי היי-טק, תופסי משרות ציבוריות. כולם בעלי 'חוט-שדרה' המקפידים על קלה כחמורה, מארגנים שיעורי תורה, ותמיד מספרים על הצורך

לייצג ולהסביר. מנין ניחנו בכוח ובתוכן, עמם מקיימים הם את הציווי "דע מה שתשיב"? כולם כאחד, מייצגים בכבוד וללא חת, איש בעולמו ובמקומו, את ישיבת "תומכי תמימים" ליובאוויטש המרכזית!

תומך-תמימים הושיעה נא

דומה, כי אין תקופה בכל דברי ימי-התמימים בה נדרשה תמיכה זו של "תומכי תמימים" והיציבות המאפיינת אותה – כמו בעידן ובזמן בו זכיתי להימנות בין חובשי ספסלי בית-המדרש הגדול בכפר חב"ד.

אל הישיבה הגדולה הגעתי בקיץ ה'תשנ"ב. ימי תהייה משובשים, בהם המצרך הנדיר ביותר היה: יציבות. בשלוש שנים שקדמו לכך, הורגלנו לקצב מפעים של חיים עם הרבי סביב השעון ממש. 'שידורים' באישון ליל, כמעט מידי ליל. בסדר-חסידות כבר הגיע ר"ד ובסיום הסדר הורשינו ללמוד את השיחה הטרייה מתוך הר"ד, בתוספת סיכומיהם של המצטיינים מבין חברינו. היו אלו ימי תום ותמימות בהם אנו כנערים צעירים, סופגים כל משפט ומתרגמים אותו לתחושה מוחשית; האדרנלין החסידי, הציפייה הדרוכה של 'אט אט קומט משיח', ההכרה הפשוטה שכל המאורעות בעולם הם סימנים להתגלות קרובה, כל אלו שטפו אותנו בהווי חסידי חי ותוסס.

ואז כ"ז אדר ב'...

כשהגענו לישיבה, בחודש מנחם-אב התשנ"ב, עוד הספקנו לנשום מעט מאופיו של 'זמן-אלול' אמיתי. זכור

לא אשכח את המשפיע ר' זלמן גופין עובר בזאל מתמים לתמים ומשוחח עם כל-אחד באופן אישי על חשיבות הנסיעה לתשרי – מחזה שאפיין מידי שנה בשנה את 'אלול' בישיבה. זכורה לי היטב גם אוירת הציפייה המתוחה של המועמדים ל'קבוצה', שעמלו שנה ויותר מכך כדי שהנהלת הישיבה תמליץ עליהם לקבלת "אפי-דייויט". האם אזכה להתקבל לקבוצה? ואז, ההתרגשות האדירה ששטפה את הישיבה כשהגיעה חבילת המסמכים והתמימים המבוגרים הללו 'ריחפו' בזאל בגאון ובתחושת חשיבות, כשבידיהם האישור המיוחל...

מושגים אלו ואחרים הלכו והתעמעמו, ככל שסדר יומנו הכללי השתבש. החלה תקופה אפופת דאגה, ספוגת תפילה, שאולי יותר מכל מסמל אותה קול צופר מילל, שהחריד את לילות כפר חב"ד והקפיץ את כולם אל הזאל בכל-עת ששוב באה בשורת-נכאים מעבר לים.

וככל שסדר היום התעמעם, כך הלכה וגדלה חשיבותה של הישיבה כמצודה איתנה של יציבות ללא עוררין. סימני השאלה היו מנת חלקם של כולנו - משפיעים ומגידי שיעורים, כמו גם תלמידי התמימים. אולם הישיבה נותרה איתנה, יציבה, עם סדר יום ברור וחד משמעי. היא העניקה פרופורציה לכל יום, בכל מצב ובכל עת.

עוד שנה חלפה. יום ראשון, עשרה לתשע בבוקר. ג' תמוז התשנ"ד.

מה אומר ומה אדבר. קשה לי לדמיין מה הייתי עושה ואיך הייתי נראה היום, לולא הייתי אז בישיבה. מהישיבה נסענו, ואל הישיבה חזרנו. לא ימוש מזיכרוני אותו רגע בו

הסתופפנו בכותל הדרומי, סביב שולחנו של הרב זלמן גופין. כולנו עם הקרע ונעלי בד. פרוכת ארון הקודש מוסטת, תלולית העפר התחוחה לא משה מנגד עינינו. עוד לא גובשו אידיאולוגיות חברתיות; עוד לא נמצאו טיעונים ותירוצים. היינו שבורים ורצוצים, מלאי קושיות. עיני כל נתלו בו, במשפיע האהוב. "אין לי תשובות" אמר אז בקול שבור, כשהוא מנסה לשווא לכבוש את דמעותיו. "ישנם דברים ש'כך קיבלתי מרבותי'. המצב שלנו לא נכלל בקטגוריה זו. כאן – וידום אהרן". שתיקה של דמע, ומיד: "עם זאת, אין כל ספק מה תפקידנו. הדרישה היחידה שהרבי דורש מאיתנו היתה ונותרה: לשבת וללמוד, ובחילא יתיר!".

האם יש ביטוי מובהק יותר לעוצמתה של היציבות עליה אנו מדברים?

הנה כי כן, למרות כל התחזיות השחורות – כמעין מים חיים לא פסקו מעיינותיה של ישיבתנו לפכות בעוצמה. תמימים מכל רחבי העולם נהרו אליה. אפילו יום אחד ויחיד לא פסק בה קול לימוד. איתנה כתמיד, הוסיפה תומכי-תמימים להיות המסעד והמשען האיתן לחיים חסידיים טהורים, ספוגי לימוד איכותי, מפעל-אדיר של אור וחום חסידי.

נרות בחצרות קודשך

ובשולי הדברים: כבית יוצר אמיתי, החינוך בישיבה גלש הרבה מעבר לזאל עצמו. האווירה בישיבה כולה – הייתה תמיד מחנכת ומעצבת. רק יצאת מהזאל ופנית אל

בניין הפנימייה – נתקלת בדמותו המיוחדת של ר' מענדל ברוק ע"ה.

הוא היה חלק מהנוף ומהחיים בישיבה. הוא התייצב שם מידי יום, ונכון שלא מסר שיעורים ולא התוועד בראש השולחן – אבל ההתכתשות ההומוריסטית שלו איתנו, הערותיו המחוכמות והעוקצניות מול כל מעשי ה"נערישקייט" – השפיעו גם השפיעו; ומלבד שהוסיפו נופך וחיוניות, הפכו לחלק בלתי נפרד ממלאכת עיצוב התמימים בבית היוצר הישיבתי. בשעת מעשה אולי לא נתנו את דעתנו לכך. אולם ממרחק הזמן קשה שלא לזכור את כל אותן אנקדוטות שפיזר מימי ילדותו ונעוריו. אפילו הוא לא התכוון להשפיע או להדריך, ודווקא זה מה שנחרת. מעשי "שובבות" שהוא היה מספר על עצמו, היו שזורים באלף פרטים חסידיים שזרמו מתוך הומור בלתי מצוי – ונקלטו היטב של כולנו.

נו, אני צריך לשכנע מישהו? איפה בעולם יש מוסד שבו "מנהל המשק" מתקרב לקצה קרסוליו של ר' מענדל ברוק?! האם יש למישהו צל של ספק שלנוכחותה של דמות חסידית אוטנטית ונעימה כל כך, המסתובבת במסדרונות ובחדרי הפנימייה של התמימים, יש השפעה אדירה על חינוכם – לעיתים אפילו יותר מאשר חלק מנאומי-תוכחה חוצבי להבות של ר"מים?! בפי התמימים שגורה אימרה, כי במידה מסוימת כיהנו שני 'משפיעים' בשם ר' מענדל... כי את 'שטחי ההפקר' 'תומכי תמימים' לא הפקירה! הם הופקדו בידיו האמונות של ר' מענדל ברוק...

"משכנותיך אל תחשכי... ויתדותיך חזקי"

חלפה עוד שנה. ד' תמוז תשנ"ה. אנו כבר תמימים ב"שיעור ג", והנה הגיעה בשורת איוב: המשפיע האגדי נלב"ע. ר' מענדל פוטרפאס ע"ה, המשפיע אותו זכינו להכיר ולאהוב. ר' מענדל שבמסירות-נפש טרח לבוא לישיבה כדי למסור בבוקר את שיעורו; שמסר נפשו כדי לשבת ולהתוועד עמנו. איננו עוד. עוד שנה חלפה, תמוז תשנ"ו. אנו כבר ב"קבוצה": שוב הגיעה בשורת איוב, כשנדוע דבר הסתלקותו הפתאומית של ראש הישיבה הבלתי נשכח הגה"ח ר' זעליג פלדמן ע"ה.

שוב ושוב תהו התועים: מה יהא עליה, על הישיבה? כיצד תיראה נוכח תמורות אלו?! ו"תומכי-תמימים", יציבה ואיתנה כתמיד, הוסיפה לפעול במלוא הקיטור, בדיוק כמו שחפץ המשפיע ר' מענדל, ובדיוק כפי שר' זעליג רצה. מעצבת ומחנכת, מתמודדת ומתגברת, מפיקה תוצרת איכותית-חסידית.

ובל אשכח את ראש הישיבה שליט"א, שבהתמדה עיקשת מופלאה וחסרת-תקדים ממש, הוכיח בלעה"ר את כוחה של היציבות, את כוחו של מעיין מים-חיים. גם בימים קשים במיוחד אזר עוז ותעצומות, לא התחשב בהיבטים חיצוניים והתייזב על משמרתו ב'זאל'. דורי דורות של תמימים ספגו ממנו את המסר המדהים הזה: יציבות!

תמיד, נוכח כל מצב ומול כל איום – נמצאו התעצומות, ושאיפותיהם של ענקי-חינוך אלו הפכו לנחלת כולנו: תורה, מצוות, חסידות, רוחניות – כל אלו הם **המאור הגדול**

לממשלת היום. זו היציבות שמוסיפה ללוות את התלמידים כולם, לאלפם ולהעמידם בקרן אורה.

"וסיב ובלה בה, ומנה לא תזוע"

נסענו לקבוצה, בילינו בשליחות, סבבנו והתגלגלנו – אולם כשסוף סוף נחתנו, חזרנו אליה. כשלעצמי, ביליתי בישיבה עוד תקופה ניכרת לפני נישואיי בתשרי ה'תשנ"ט. סך-הכל היו אלו עבורי יותר משש שנות שובע, מהם הנני ניזון יום אחר יום, מאז ועד עולם.

שני אחיי הצעירים זכו מאז להתחנך אף הם בין כותלי הישיבה. הדבר שאולי הפתיע אותי פחות מכל דבר אחר, אולם תמיד יהיה מרגש ומפעים יותר מכל דבר אחר – הוא לשוב ולהיווכח בפלא הדורות: כיצד יותר ויותר תמימים יוצאים מבין כותלי הישיבה מעוצבים ומלאי תוכן, בעלי איכות-חסידיית משובחת ביותר, ספוגי הרגלים חסידיים-פנימיים, עם ידע בלתי נדלה בנגלה וחסידות, ועם יכולת מוכחת להאיר את העולם – עולם התורה, והעולם כולו – באור חסידי לוחט, באמונה, בהתקשרות לאילנא דחיי ובחיות אמיתית.

אמנם, אנו עדיין שרויים עמוק בתוך חשכת ליל הגלות. ובאפילת עקבתא דמשיחא, כאשר החושך יכסה ארץ. אולם תמיד תמיד ניזונים אנו מאורו של המאור הגדול לממשלת היום, מה"יום", מהישיבה.

ובשעות הקשות, בהתמודדויות ובניסיונות, עצה לי לחבריי:

אם יש לכם אפשרות – סורו לאוהל-מועד, שבו לכם באחת מפינותיה של מצודתנו הנצחית, תפתחו ספר – או סתם כך תאזינו להמיית הקול קול יעקב. תנו לקול לשטוף, להאיר, לכבס, להעצים ולחזק. ואם רחוקים הנכם, ובדרך רחוקה לכם – עצמו עיניים והניחו לכנפי מחשבותיכם לשאת אתכם אליה. כי עודנה שם היא, יציבה כתמיד, ממתינה לכולנו.

ולך, ישיבתי, במה אברכך? שכל נטיעות שנוטעים ממך, יהיו כמותך: פירות, עצי-פרי עושי-פרי – למינך; נרות להאיר, עד שלילה כיום יאיר, בגאולה האמיתית והשלימה, במהרה בימינו ממש.

מיבנה וחכמיה לליובאוויטש ושלוחיה

"הוא היה אומר - נטע את הנטיעה". התעלם מכל אלו
ש"יאמרו לך" וזכור מה ה"הוא היה אומר" של נשיא הדור!
החזק בנטיעה, דווקא ברגעים אלו עליך להמשיך בעבודה
המפרכת; נטע עוד ועוד שתילים שיתחברו לאילנא דחיי.

מיבנה וחכמיה – לליובאוויטש ושלוחיה

משה קיבל תורה, ומסרה ליהושע.

ומאז ועד עתה, ברציפות מעוררת השתאות, השכיל דור דור ודורשיו לשאת בעולה של המשימה וליצור המשכיות. שוב ושוב חוזרת על עצמה פעולת ה"קבל" ו"מסר"; בכל דור נמצא מי שיודע להתייצב כ"מקבל" אמיתי, שהופך עצמו לחלק מהמסורה ויודע גם כיצד למסור אותה באוטנטיות לידיים נאמנות, כדי שזו תשתמר ותניב פרי.

בפתח חיבורו מונה הרמב"ם את שמות ארבעים המאורות הגדולים, שנחרתו כחוליות ראשונות בשושלת ההמשכיות הזו, שראשיתה ב"משה קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע". מסכת 'אבות', המוקדשת לנושא זה, נותנת לנו הזדמנות 'לטייל' בינות מאורי הדורות הראשונים, להכיר ממי כל אחד 'קיבל' ומה ה"הוא היה אומר" - המסר המרכזי - של כל אחד, בה הליביש את המסירה הזו לבני דורו.

הרבי מדגיש את דיוק הלשון "קיבל" ("אנטיגנוס איש סוכו **קיבל**... יוסי בן יועזר ויוסי בן יוחנן **קיבלו** וכו') שלכל-לראש מבטא המשך מובהק ל"קיבל תורה מסיני ומסרה ליהושע". משה **קיבל תורה מסיני, ומסרה ליהושע**. יהושע ביצע בדיוק את אותה פעולה כש"**קיבל ומסר**" את התורה לזקנים, וזקנים

לנביאים, ונביאים לעזרא הסופר ובית דינו (המכונים "אנשי כנסת הגדולה"), ש"קיבלו ומסרו" ל"זוגות". חותמי תקופת ה"זוגות" הם הלל ושמאי, שמקבלים ומעבירים אל התנאים והאמוראים, עד רב אשי וחבריו, דור "חותמי התלמוד".

ושוב: הצד השווה לכולם הוא ההמשכיות, השמירה העיקשת על מסורה - תורת משה - קבלתה בדיוקנות, יישומה בכל תנאי, 'שמירה מעולה' מפני ה"עומדים עלינו לכלותינו" ומסירתה לדורות הבאים באותה אוטנטיות מוחלטת.

אך טבעי הוא אפוא, לתור בתוכם של פרקי-אבות אחר הדמויות המוזכרות בה ואחר ההמשכיות שמודגשת במעשיהם ודבריהם.

* * *

נוכח דברים אלו, קצת קשה אפוא שלא לתהות על קנקנו של 'מהפך' שמתחולל לכאורה במעבר בין דורו של הלל-הזקן והדור שלאחריו:

המסר האחרון (אבות ב') שמסכם וחותם את ה"הוא היה אומר" של הלל הזקן, הוא: "קנה לו דברי תורה - קנה לו חיי העולם הבא". בהמשך לכך בא ה"מקבל" שלו, רבן יוחנן בן זכאי, שפותח וחותם בהצהרה קצרה: "אם למדת תורה הרבה - אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת".

בעוד הלל מפליא ומרומם את מי ש"קנה לו דברי תורה" – שרכש 'עולם הבא' גדול, בוחר תלמידו המובהק דווקא להדגיש פן שונה לחלוטין: "למדת תורה הרבה? אל תחזיק

טובה לעצמך!". גדולה מצאת? אולי הצלחת, סך-הכל, למלא את התפקיד שלשמו נוצרת...

וכאן הבן שואל: היכן ההמשכיות? מה ראה ה"מקבל" (תלמידו) של הלל הזקן, לבוא ולהפוך את הקערה על פיה? מדוע ראה צורך להדגיש בדיוק את ההפך מהמסר של רבו? אם הלל מבקש להפליא ולרומם את מי ש'קנה לו דברי תורה', ולצייר בפניו את העולם-הבא הגדול שהוא קונה בכך, מדוע מצנן זאת רבן יוחנן בן זכאי וקובע: "אל תחזיק טובה לעצמך, כי לכך נוצרת?"

השוני המהותי בדגש של שני אישים דגולים אלו, מפנה זרקור לתמיהה גדולה אף יותר.

בעצם, היכן וכיצד 'זינק' רבן-יוחנן בן-זכאי למשבצת ה"יורש" – שקיבל מהלל את התורה ומסר אותה לדורות הבאים? האומנם היה הוא ה"גדול" מבין התלמידים וממשיכי הדרך מבית הלל?

צאו וראו מה אומרים על כך חז"ל (סוכה כח): "שמונים תלמידים היו לו להלל הזקן. שלשים מהן - ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו; ושלשים מהן ראויים שתעמוד להם חמה כיהושע בן נון; עשרים בינוניים. גדול שבכולן יונתן בן עוזיאל, קטן שבכולן רבן יוחנן בן זכאי".

היכן "נעלם" יונתן בן עוזיאל? היכן השלושים הנוספים ש"ראויים שתשרה עליהן שכינה כמשה רבינו"? היכן שאר שבעים ותשעת התלמידים שחז"ל מעידים כי 'גדולים' היו מרבן יוחנן בן זכאי?

כיצד דווקא "הקטן שבכולן" הופך לזה, שלא רק "ראוי"

כי תשרה עליו שכינה כמשה רבינו - אלא הוא ה"מקבל",
הוא הממשיך, הוא זה שנחרת כחוליה עיקרית המחברת
את שושלת ההמשכיות שעולה עד "משה קיבל תורה",
וממנו ממשיכה עד רב אשי?!

ובכלל, עצם התואר 'רבן' שמור היה, כידוע, אך ורק
למשפחת בית-הלל. בא אותו "קטן שבכולן" ומכל התלמידים
זוכה לרכוש את התואר "רבן", שמעמידו בשורה אחת עם
נשיאי "בית רבי", בניו של הלל הזקן!

אמור מעתה: אם לכל הפחות היינו מזהים ב'מָסֵר'
שלו את ההמשכיות האוטנטית והמובהקת למסר של רבו
הלל - ניחא. כיצד מיושבת תמיהה עצומה זו נוכח שוני כה
בולט בין ה"הוא היה אומר" של הלל, ל"הוא היה אומר" של
תלמידו הממשיך את דרכו?

* * *

כמשה רבינו, גם רבן יוחנן בן זכאי חי מאה ועשרים
שנה. ארבעים ראשונות 'הצטנע' כסוחר; ארבעים שנה למד,
וארבעים שנה לימד (בית מדרשו מכונה "הבית הגדול", ובמסכת
פסחים מסופר שבזמן הבית היו רבבות מצטופפים "בצילו של
ההיכל" ורבן יוחנן בן זכאי היה יושב ודורש בפניהם "כל היום כולו").
אולם ללא ספק שעתו הגדולה, מנהיגותו והשפעתו על
חיי האומה – באו לידי ביטוי בתקופה הסוערת והמרתקת
ביותר בערוב ימיו.

היה זה ערב חורבן בית המקדש. ירושלים נצורה. קנאי
ירושלים, שאהבת ישראל בערה בעצמותיהם, מנעו בגבורה
כל ניסיון של שיח ושיג עם הרומאים. בחוד החנית ניצבו

הסיקריקים – אותה קבוצה מפורסמת שהנהיג אבו-סיקרא; בריונים עשויים ללא-חת שבחירוף נפש חסמו כניסה ויציאה משערי העיר.

והנה מופיע מצביא רומי חדש - אספסינוס ומעביר מסר ליהודים (אבות דר"ג): "שוטים, מפני מה אתם מבקשים להחריב את העיר הזאת, ואתם מבקשים לשרוף את בית המקדש; וכי מה אני מבקש מכם? אלא שתשגרו לי קשת אחת או חץ אחת – ואלך לי מכם!".

השיבו: "כשם שיצאנו על שניים ראשונים שהם לפניך והרגנום, כך נצא לפניך ונהרגך!"

החורבן היה מוחשי מתמיד. הסיקריקים ועמם 'קנאי' הדור, ראו בצדק, את האיום הרומי כסכנה הנוראית ביותר בפניה עמד עם ישראל מעודו. בית המקדש הוא מרכז החיים היהודיים, סביבו נוהלו חיי כלל ישראל בגשמיות לא פחות מאשר ברוחניות. לא בכדי נקרא "בית חיינו", המקום אליו 'מקושר' כל יהודי, כל ימות השנה; לשם נשא עיניו בעת שמחה ואבל, משם ינק חיותו, לשם שלח קרבנותיו ולשם עלה שלוש פעמים בשנה. את תרומותיו ומעשרותיו, ביכורי שדהו, צאנו ובקרו – שיגר לבית ה'; אין פרט שקשור לחיי יום-יום של יהודי – ואינו קשור בצורה מובהקת לבית חיינו.

חורבן הבית משמעותו חורבן החיים היהודיים ולכן הגנה על העיר היתה ערך שאיש לא חלק כי ראוי למסור נפש עבורו. אם תיפול העיר והמקדש ייחרב - מה טעם יש לחיים?

אין כל פלא אפוא, שהסיקריקים השיבו: כבר הצלחנו להרוג שני מצביאים שקדמו לך, וכך נעשה גם לך.

העניין מגיע לאוזניו של רבן-יוחנן בן-זכאי. "שלח וקרא לאנשי ירושלים ואמר להם: בניי, מפני מה אתם מבקשים לשרוף את בית המקדש? הא מה הוא מבקש מכם – אינו מבקש אלא קשת אחת או חץ אחת, וילך לו מכם!" אף לו השיבו: "כשם שיצאנו על שניים שלפניו והרגנום – כך נצא עליו ונהרגהו".

גם רבן יוחנן בן זכאי כחבריו, חש באימת החורבן הקרב. אלא שלא כמו חבריו – החליט לנסות. הוא מנצל את העובדה שאבו-סיקרא, ראש הבריונים, אינו אלא אחיינו. הגמרא מתארת כיצד קורא לו ריב"ז בחשאי ומבקש כי יאפשר לו יציאה אל מחוץ לחומות. תחילה סירב הלה בצורה נחרצת; משהפציר בו והצביע על חללי הרעב והמצב המתדרדר נרקמה ביניהם תכנית נועזת. ריב"ז הישיש עושה עצמו כחולה ולבסוף 'נפטר'. אבו סיקרא מלווה את תלמידי ריב"ז המובהקים, רבי-אליעזר ורבי-יהושע, הנושאים אותו 'לקבורה' מחוץ לחומות; כשהסיקריקים ביקשו לדקור בחרבם את הארון כדי לוודא את עוברת מותו - הזדעזע אבו סיקרא: "יאמרו (הרומאים) רבם דקרו!"

כך יצא ריב"ז מחומות העיר הנצורה, ונולד המפגש המפורסם שלו כשנפגשו, קרא בן-זכאי: "שלמא עליך מלכא!" ונענה בדברים שהפכו למאמר מרטיט עמו 'התבונן' והתכונן הרה"ק מקרלין קודם תפילת "המלך" בר"ה: "אי מלכא אנא, עד האידנא אמאי לא אתית לגבאי?!" [= אם מלך אנכי, מדוע עד עתה לא באת אלי?]

אז גם ביקש רבן יוחנן בן זכאי את בקשתו המפורסמת: "תן לי יבנה וחכמיה". יבנה היתה מעין 'מחנה-מעצר' בו אסרו

הרומיים את החכמים שנפלו לידיהם. "אמר לו [ריב"ז] איני מבקש ממך אלא יבנה, שאלך ואשנה בה לתלמידיי, ואקבע בה תפילה ואעשה בה כל מצוות. אמר לו [אספסיינוס] לך, וכל מה שאתה רוצה לעשות עשה".

כשהבטחה זו באמתחתו, שב הצדיק הישיש לירושלים. לא חלפה תקופה ארוכה והעיר נפלה. המקדש נשרף, העם הוגלה – אולם אספסיינוס קיסר עמד בדיבורו והותיר את יבנה על מכונה. שארית הפליטה נהרה ליבנה, המקום שלפתע הפך 'אבן שואבת' ומוקד להמשכיות בכל מה שקשור לחיי התורה והחיים הרוחניים של עם ישראל.

* * *

העובדה ש"ניטל כבוד מבית חיינו" אכן המיטה חורבן טוטאלי על אופי החיים היהודיים. בטל התמיד – בטלה כל פעילות "יהודית", רוחנית וגשמית. לפתע אין כל תוכן לסדר היום היהודי; יש לזכור כי עד אז לא עוצבה כלל מתכונת סדירה של קיום מצוות מעשיות בגלות. הכל התרכז סביב המקדש - ולפתע "אין לנו לא נביא ולא כהן, לא קרבן ולא מקדש", אין מנחם לנחמנו!

בדיוק לעת הזו נועד רבן יוחנן. הוא משנס מותניו וקם ליצור המשכיות. השושלת של "משה קיבל תורה מסיני" שהגיעה עד הנה – לא תיפסק; עליה לשרוד גם נוכח חורבן ומצוקה!

ממה חרד ריב"ז יותר מכל? מכך שהאהבה וההתקשרות המוחלטת לבית חיינו – תתורגם ל"כאילו". לכך שיהיה מי שיחשוב שהמשכיות פירושה המשך מונוטוני של פעולות

מעשיות, סמלים וטקסים, נטולי תוכן – שייראו כאילו מעולם לא היה חורבן...

ידע רבן יוחנן כי לכל אלו אין כל ערך אמיתי. יש לסמן ולהדגיש את התוכן, את המסרים שקיבלנו מהלל ושמאי. את ההוראות של רבותינו. נוטל כבוד מבית חיינו? נקלענו למצב זמני בו נעדרים ה'גילויים'? – אם כן, גדלה שבעת מונים האחריות האישית של כל אחד ואחד. עתה, מחליט החסיד והתלמיד המסור רבן יוחנן בן זכאי, **יוצאים לשליחות!**

המוטיבים שמסר רבו, הלל הזקן, לובשים צורה חיונית. ההבדל בין הקביעה "קנה לו עולם הבא" שנאמרה מפי רבו, לבין "אל תחזיק טובה לעצמך כי לכך נוצרת" – הוא הבדל בגישה, בלבוש הפעלתני של הדגשת אופי הפעילות היהודית. אם כאשר עבודת ה' נסבה סביב המקדש היו התלמוד וההעשרה העצמית בבחינת "קניין לעולם הבא" – כעת, בשפל הזמני ובחלל הריק של החורבן, חובה לזעוק: "אל תחזיק טובה לעצמך!" יש בידיך תורה הרבה? צא וייסד עמה 'מציאות' רוחנית שתשמר את התכנים, הפץ את המעיינות ובכל מקום ומקום "מאך ארץ ישראל", לכך נוצרת!

תחת התעלמות והתכחשות לחורבן, ובזבז זמן על המשכיות-מדומה שתוסיף להרגיש את רוממותו של מי ש"קנה לו חיי העולם הבא" – בחר רבן יוחנן "לבזבז אוצרות", ליטול את ה"הרבה" ("למדת תורה הרבה"), להפקיע מרשות ה"עצמך" ולהתמקד בדאגה לכך שאף אחת מהמצוות שהוטלו עלינו לא ילכו חלילה לאיבוד.

מכל תלמידי בית הלל, דווקא רבן יוחנן קם לדורו כ"מקבל" אמיתי; ראייה נכוחה של המצב לאור החורבן

ותוצאותיו ההרסניות; לחימה בלתי מתפשרת בקנאות שבערה סביבו – עם כל אלו השכיל לנסח מסר מתאים כדי לעצב חיים רוחניים, לשקם את העם ולחבר את חוליית ההמשכיות האמיתית, תוך כדי הצבת עבודת השליחות כערך חיוני.

את מקומו כ"רבן" וכחוליית המשך להלל ושמאי, רכש בן-זכאי כאשר ידע לתרגם את מה ש"קיבל" למתכונת התמודדות עם אתגרים שהציב המצב החדש של גלות. תקנותיו שריפאו אז את החיים הרוחניים, מלווים אותנו הלכה-למעשה עד עצם היום הזה.

די להביט בכמה מפעולותיו המיידיות של רבן יוחנן בן זכאי לאחר החורבן, כפי שמתוארים במסכת ראש השנה (פרק ד'): "**במקדש** היו תוקעין - אבל לא במדינה; משחרב בית המקדש התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו תוקעין **בכל מקום** שיש בו בית דין... בראשונה היה לולב ניטל **במקדש** שבעה... התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהא לולב ניטל **במדינה** שבעה – **זכר** למקדש... משחרב בית המקדש, התקין רבן יוחנן בן זכאי שיהו מקבלין עדות החודש... ועוד זאת התקין ריב"ז שאפילו ראש בית-דין (ימונה) **בכל מקום**..."

והדברים מדברים בעד עצמם: אם לע"ע אין את הזכות לשמוע קול-שופר מפי כהן גדול בבית חיינו – צאו ותדאגו שיישמע קול שופר "בכל מקום"!

נכון: "בראשונה היה לולב ניטל במקדש שבעה אבל **לא** במדינה". אולם עתה, חרב המקדש? אינכם זוכים ליטול לולב מידו של הכהן הגדול? אם כן, "יהא לולב ניטל במדינה"! צאו לכל עיר ועיירה, ותדאגו שבכל פינה יהיה "זכר למקדש",

גדולה וקדושה ככל שתהיה - אין האמת האלוקית מוגבלת אך ורק לדרך ביטוי אחת בה התלבשה בעלמא דין. בית המקדש הוא המקום בו שורה שכינה לנצח. האם כאשר באופן זמני ניטל "לבוש" זה - נחסר משהו מהאמת האלוקית? האם הכרה בעובדת החורבן פירושה "שינוי" כביכול כלפי אותה אמת? חלילה. ניטל לבוש גשמי, אולם האמת המוחלטת שהתלבשה שם לא בטלה. אולי יש ליצור 'כלים' חדשים לגילוי - מעין 'לבושים' שיהיו "כמותה". אולם ההתקשרות חייבת לבעור ולגבור על ה"אנחה", להאיר את החשכה בבחינת "יתיר מבחיוהי".

* * *

עד כמה גדולה בעיני רבן-יוחנן בן-זכאי שליחות של ביסוס ו'נטיעת' חיים רוחניים - דומה כי המדרש הבא ממחיש זאת יותר מכל:

הוא (ריב"ז) היה אומר: אם היתה הנטיעה בתוך ירך ויאמרו לך "הרי משיח בא" - נטע את הנטיעה ואח"כ צא והקבילו" (אבות דר"נ, לא).

על פניו יש כאן מסר ממש 'מקומם'. נדמיין לעצמנו את האיכר אליו מכוונים הדברים. הוא מצוי בעיצומה של מלאכת נטיעה ("הנטיעה בתוך ירך"). עודר וחופר בבוץ, מכין את הקרקע ומבקש להניח בין הרגבים את השתיל הרך. בעודו שרוי בעבודה "שחורה" זו - אומרים לו "הרי משיח בא"!

- מן הראוי שוב להדגיש כי הדברים נאמרים מפיו של צדיק שחי בתקופה בה החורבן צרוב ומצולק בהוויה המוחשית של כל יהודי והציפייה לגאולה היא געגוע אמיתי של יום וליל;

האם לא טבעי ומובן מאליו, שבאופן אינסטינקטיבי ניחח האיכר את השתיל, ירחץ בניקיון כפיו וירוחץ "לקבל פני משיח"?

פוסק רבן יוחנן בן זכאי ברורות: "נטע את הנטיעה - ואח"כ צא והקבילו". נטיעה היא הביטוי העז ביותר של "מעשה בפועל". אם זכית ונמסרה 'נטיעה' לתוך ידך, נמנה הנך על אלו שמונו על לגיון העוסקים בהפצת המעיינות ושרוי הנך בעיצומה של מלאכה מפרכת זו, אתה חופר ומחטט ברגבים התחוחים ונוטע עוד ועוד 'שתילים' רכים של חיים יהודיים. פתאום, בלהט גדול באים ואומרים לך "הרי משיח בא!" מה לך עוסק בנטיעות? מדוע תבזבז את ה"העכסטע צייט" על עבודת בירורים כה 'פשוטה' ומייגעת - "הרי משיח בא!" עזוב הכל ורוחץ לעסוק ב"הקבלת פניו"!

"הוא היה אומר - נטע את הנטיעה". התעלם מכל אלו ש"יאמרו לך" וזכור מה ה"הוא היה אומר" של נשיא הדור! החזק בנטיעה, דווקא ברגעים אלו עליך להמשיך בעבודה המפרכת; נטע עוד ועוד שתילים שיתחברו לאילנא דחיי. אל תתפעל מאומץ ליבם ודבקותם של סיקריקים, ואל תסתנוור מ"שפיצקייט" של מי שרוממות 'בשורה' בפיהם ו"יאמרו לך הרי משיח בא". אדרבה, הדרך הישרה להקביל פני משיח היא "נטע את הנטיעה"!

אולי לא תספיק להניף כרזת ברוכים הבאים, לענוב עניבה ואפילו לסלק את רגבי הבוץ שדבקים בך בעת עסק הנטיעה; אבל "לכך נוצרת"! זו הדרך האמיתית בה נצטווית לצעוד, ורק כך תוכל לומר "ראו גידולים שגידלתי".

בקרובי אקדיש

"אתא משה אמר: הא-ל הגדול, הגיבור והנורא. אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? - לא אמר נורא; אתא דניאל ואמר: נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? - לא אמר 'גיבור'; ... היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה? אמר רבי אלעזר: מתוך שיודעין בהקב"ה שאמיתני הוא לפיכך לא כיזבו בו."

בקרובי אקדש

מוישי,

שנתיים חלפו ביעף מאז נולדת, ומלאת את הבית כולו באורה.

כן, את הבית ההוא, הגדול, הבית הקדוש שבעמל רב ניטע בלב ארץ מאוסה; משכן שכיית-חמדה, עם חלונות "שקופים-אטומים" מהם זוהר אור שבעת ימים, הבית ממנו נשלחו חבלי עבותות טהרה וקדושה שניסרו באפילת הקליפה הסרוחה, קליפת הודו.

הבית הזה, שנשמות רבות מצאו בו מזור, ואשר ממנו זרחו קרני שמש-חמה שהביאו בכנפיהן מרפא גשמי ורוחני לנפשות פצועות ומבולבלות, הבית שקירב אלפי יהודים שתעו-נעו-ונדו במבואותיה המטונפים של הודו האפלה; הבית הבוהק למרחוק, אי של קדושה בלב עבודה-זרה, הוד והדר בבוץ טובעני מכוער;

את הבית הזה פנימה - הארת אתה באור יקריות.

כן, ילדי הקט. אתה, מילאת את הבית המדהים ההוא באור פז, 'אור-חוזר'; אורה של שמחת חיים, צהלת עולל ויונק שכה אופייניים לכל בית יהודי בעולם, ולבעלי הבית הזה על אחת כמה וכמה. שליח נולדת, ולידתך היא פעולתך

הראשונה בשליחות, יתרון האור הבא מתוך החושך; בחסד השי"ת קוים בך הפסוק (שמות ב, ב) "ותרא אותו כי טוב הוא" – "כשנולד, נתמלא הבית כולו אורה".

משה-צבי היקר, מוישי של כולנו! בדיוק כמו הילד מהפסוק – גם הוריך האהובים "לא יכלו עוד" להצפין את האור הזורח, אור הקדושה והטהרה, שצבע באור יקרות את הבית פנימה, וניקר את עיניהם המסומאות והגסות של השפלים בברואי-תבל. לבם הערל רחש מזימות להשבית ולהחשיך - ודרך רשעים צלחה. ובדיוק כמו המלך הרע והאכזר ההוא, זה מהפסוק, שלא ידע את יוסף וציווה להכרית בגזירת "היאורה תשליכוהו"... ומרגע שנגזרה הגזירה האיומה, ניתנה רשות למשחית, יצאה חרב מנדנה, פוגעת ללא הבחנה. הורסת, מתפוצצת ומקפדת, משמידה מחריבה ושורפת - אך מכוונת בעיקר אל היהלום שבכתר המלך: להכרית נצח-ישראל; להתחכם למושיען של ישראל, להטביע ביאור כל סיכוי לגאולה, להחשיך אורה ושמחה.

לעד, מוישי שלי, ולעולמי עולמים, לא נדע איך הספיקה אמך האצילית, הטהורה והקדושה, בשארית כוחותיה ובתמצית נשימותיה, לקחת-לך תיבת גומא, להחמירה בחמר זפת – כדי "שלא יעלה ריח-רע" בנחיריך הקטנטנות; להניח אותך בתוככי התיבה, לסגור בעדך ולהסתירך בין קני הסוף, טרם יבחין בכך השטן הערל. והחושך כיבה את האור, והים הפך ליאור, והמים מלאו דם, ונהרות האדום הפעפו ורתחו, זרמו בכל המבואות והחדרים; אך התיבה הקטנה צפה מעל היאור מוסתרת ואין רואה. ואמא אוהבת לא זעה מקרבתך, מביטה ממעל ושומרת מבין קני הסוף "לדעה מה יעשה לך". ייפול מצידך אלף ורבבה מימינך - אליך איש לא ייגש.

לעולם, טייערע מוישי, לא נדע איך הקרה אלוקים לשם את בת פרעה, אף שבימי רביעי נהגה בדרך כלל שלא לפקוד את ביתכם; איך ירדה היא 'לרחוץ על היאור', איך הבחינה בתיבה הקטנטנה, חירפה נפשה ומיהרה אל תוך התופת; שילחה אמתה אל בינות רימונים נטולי נצרה, פילסה דרך ודילגה על מטעני חבלה שפתיליהן הבוערים עוד רגע יקוצו...

אוי, אוד יקר ואהוב! בדיוק כמו אצל הילד ההוא, מהפסוק, גם בתיבה-סנדרה שלך הביטה "ותראהו את הילד, והנה נער בוכה, ותחמול עליו". **אמא!** ייללת, ולא הבנת מדוע ממאנת היא לצאת מבין קני הסוף האדומים, להושיט ידיה ולאמץ אותך בחום אל חיקה. א-מ-א! התחננת; **טאטי!** בכית מעמקי לבבך השסוע. אך אמא ואבא לא ענו. "סנדרה, סנדרה" מיררת בשארית כוחותיך... ובת פרעה שלחה יד ארוכה-ארוכה, משתה אותך מן היאור ואצה-רצה הרחק מים הדם והדמע... אולי, מוישי, אבא עוד הספיק לראות שאינך בבית. אולי, טרם עצם עיניו, נוכח כי ניצלת; אולי היה זה החיוך האחרון בפניו הקדושות, שתמיד חייכו - - -

כמו הנער הבוכה, זה מהפסוק, שרדת גם אתה, שריד אחד מתוך כל הילדים שנטבחו ביאור. ילדים של הקב"ה, ילדים של הרבי, ילדים שלנו... אך לא! לא הכול דומה אל הנער הבוכה ההוא, מהפסוק. כי משה הקטן "מן המים" נמשה; ואתה, משה-צבי הקטן, "מן הדם" נמשית; מתוך דם הורין הצעירים, דם קדושים וטהורים, דם שלוחי משה-רבינו, דמם של אורחיים האציליים, שבאו לחסות בצל המשכן המופלא שלכם; והדם השותת והרותח של אבא ואמא, בתיבה הקסומה שבנו - - שחרבה עד היסוד, ואינה עוד.

"אתא משה אמר: הא-ל הגדול, הגיבור והנורא. אתא ירמיה ואמר: נכרים מקרקרין בהיכלו, איה נוראותיו? - לא אמר נורא'; אתא דניאל ואמר: נכרים משתעבדים בבניו, איה גבורותיו? - לא אמר 'גיבור'; ... היכי עבדי הכי ועקרי תקנתא דתקין משה? אמר רבי אלעזר: מתוך שידועין בהקב"ה שאמיתי הוא (מסכים על האמת ושונא את השקר' - רש"י), לפיכך לא כיזבו בו".

דברי חז"ל מרטיטים אלו (יומא סט, ב) - נאמרו בכאב ובבכי, מפיו של רוח אפינו כ"ק אדמו"ר זי"ע, בשיחת-קודש כאובה במיוחד ימים ספורים לאחר מאורע טראגי ומזעזע בו נערה צעירה, כלה ברה וזכה שהמתינה לחופתה, מצאה את מותה בנסיבות מחרידות - בצוותא חדא עם עוד שלוש דמויות מופת בהם גם רבו הנערץ של כפר חב"ד הרב שניאור זלמן גרליק זצ"ל.

שמה של הנערה האצילית היה **נחמה רוזנברג** ע"ה. כן מוישי שלי, היתה זו אחות של סבך שליט"א, החסיד המופלא, שיחד עם רעייתו הצדקת תליט"א - אנשי מופת צנועים ונחבאים אל הכלים, מצאו עצמם לפתע פתאום חשופים בכאבם הגדול, מול אומה מדממת. באותה שיחת קודש, הרבי לימד אותנו כי מותר. כן, מותר לזעוק בקולי קולות; מותר לשאת כפיים אל על ולתהות: "למה?! למה עשה הוי' ככה?! **איה נוראותיך? איה גבורותיך?**"

לך, מוישי האהוב, הותירו חז"ל מילה נוספת, מתוך התפילה השגורה בפינו - התפילה שחיבר הנער-הבוכה, ההוא מהפסוק... לא רק זעקת "איה גבורותיך" של ירמיה המקונן מול חורבן הבית, מול חסרונו של 'מלאך גבריאל'...

לא רק קושיית "איה נוראותיך" של דניאל אוד- מוצל-מאש; לך מותר גם לשאול בקול בוכים: "איה גדולתך, הא-ל הגדול, הגיבור והנורא?!" כי "לא א-ל ויכזב", אנו "יודעין בהקב"ה שאמיתי הוא!"

* * *

כ"ט שנים בלבד מלאו לאביך הקדוש והצדיק, ה' יקום דמו.

בדיוק לפני כ"ט שנים, ובדיוק בחודש השמיני חודש מרחשוון ה'תשמ"מ, הזדעזעה ליובאוויטש מרצח נתעב שקיפד את פתיל חייו של ר' דוד אקנוב הי"ד.

כשקולו הקדוש נשנק שוב ושוב בבכי, זעק אז אבינו רוענו מקירות לבבו הטהור:

"...וקושיא זו מתחזקת עוד יותר: לאחרי כל אריכות הגלות - - - והגזירות והשמדות רח"ל - - - שכבר עברו, היתכן שנמצאים עדיין בגלות? והיתכן שישנו עדיין החושך כפול ומכופל, עד כדי כך שמזמן לזמן מתרחשים מאורעות כאלה - - - שאין עליהם שום ביאור - - - ושום הסברה - - - מכל צד ופינה, דבר בלתי מובן לגמרי!"

...וכל זה מודגש עוד יותר לאחרי חודש תשרי, שכבר היתה כללות העבודה... וכבר היתה הכתיבה וחתימה טובה לשנה טובה ומתוקה בטוב הנראה והנגלה - - - ולאחרי כל זה רואים גודל החושך כפול ומכופל שאין למטה ממנו, עד לעניין שאירע שם 'שלוחי מצוה' וכו' וכו', עם כל הענינים הקשורים בזה. ואעפ"כ, נשארים לעמוד בכל התוקף והנצחיות ('סלה) על הענין ד'מבקשי פניך'!"

ובהמשך שיחה מרטיטה זו מבאר הרבי בארוכה כיצד דווקא 'דורו של שמד' המוכה בזה הגלות המר והחשוך, מתעלה ל"דרגתו של משה" - ועוד יותר מזה:

"כידוע תורת רבותינו נשיאינו במה שכתוב 'והאיש משה עניו מאד מכל האדם אשר על פני האדמה', שטיקור ענוותנותו של משה היתה לגבי עבודת המסירות-נפש שבדרא דעקבתא דמשיחא; וכל זה למה, וכיצד בא הדבר לידי גילוי - - - משום שנמצאים במעמד ומצב כזה שגם לאחרי כל ההעלמות - - - וההסתרים - - - הנה כל דרישתם הוא להיות 'מבקשי פניך' - - -" (הקווים הם במקומות בהם בכי-מר עצר את דברי קודשו).

* * *

מוישי היקר, לא רחוק היום בו בדיוק כמו הנער ההוא, מהפסוק, גם אתה "תנהיג את הצאן אחר המדבר" אל עבר "הר האלוקים"; עוד ייגלה לעיניך מלאך ה', בלבת אש מתוך הסנה; כן, מוישי, גם אתה תסור ותראה את "המראה הגדול" (של הא-ל הגדול...) ותשתאה 'מדוע לא יבער הסנה'?

וכדברי חז"ל, לבטח יישמע הקול הגדול, שיהדהד מתוך הסנה הבוער, ילטף בחום ויקרא ברוך ובאהבה **"משה, משה!"**

ובדיוק כמו אצל הנער מהפסוק, הקול יישמע כקולו האוהב והבלתי-נשכח של אבא רחימאי...

ואז, מוישי שלי, לבטח תסתיר פניך מיראה, והקול האוהב, קולו של הא-ל הגדול הגיבור והנורא, יישמע באוזניך היטב:

"אנכי אלקי אביך, אלקי אברהם אלקי יצחק ואלקי יעקב... ראה ראיתי את עני עמי... ואת צעקתם שמעתי מפני נוגשיו כי ידעתי את מכאוביו. וארד להצילו מיד מצרים, ולהעלותו מן-הארץ ההיא אל-ארץ טובה ורחבה, אל-ארץ זבת חלב ודבש... ועתה לכה ואשלחך... והוצא את עמי בני-ישראל ממצרים... כי אהיה עמך!"

* * *

עוד נכוננו שעות אחרות, בהן ניתן יהיה להפליא במעלת הקדושים והטהורים הללו שזכו למסור נפשם על קידוש השם.

התורה הקדושה עצמה, שחוללה ביד זדים ארורים, זעקה לעולם כולו: **"בקרובי אקדש!"**

ואנו, אבלים דואבים ושבורים, עוד נזכה כי תמחה הדמעה מעל כל פנים; ובינתיים בל נשכח כי הצו והצוואה לכולנו היא להתלכד בעוז, ויחד להבטיח כי לאורם נלך.

השליחות תימשך! ופך השמן הטהור שנעלם מעין שליחי השטן, והלהבה הקטנטנה שנותרה – תגבר ותבער עדי יקוים הפסוק: **"והיה בית יעקב לאש ובית יוסף ללהבה, ובית עשו לקט"** ונזכה להתראות עם הרבי ועם שלוחיו הקדושים והטהורים במהרה, והיתה לה' המלוכה, בגאולה האמיתית והשלימה בקרוב ממש.

כותב בדמע: יצחק חיים מרטון

שם בנימן צעיר

"ועתה, בשיא כוחך ועם סגולותיך המיוחדות, נותרה בפניך רק עוד משימה אחת, עוד "לכתחילה אריבער" אחד: ליפול לפני כסא הכבוד, להכריע את המערכה, להטות את הכף, לזעוק ולהתחנן ולעורר רחמים רבים בפני מקור הרחמים, רבש"ע עד מתי, דלאי גלות, כלו כל הקיצין וגדשה הסאה, שתבוא גאולה תיכף ומיד נאו ממש!"

מצפן

בני הצטרף אלינו, לשיעור ג' בישיבה גדולה בתומכי תמימים המרכזית כפר חב"ד. היתה זו שנת תשנ"ה, על שינוייה ומשוניותיה. חלפו כמה שנים מאז ובכל זאת, כה מופרך לכתוב זיכרונות - משל שחים אנו אודות אחד מזקני העדה שבכדי לספר אודותיו יש להפליג לימים קדמונים... בשעה שמולנו ניצבת דמותו הצעירה והתוססת של ר' בנימין. אהה, איכה נקלענו למצב הנוכחי? הייתכן, לדבר בו ואודותיו בלשון עבר?? לא! בני רחוק כמטחוי קשת מכל שלב של 'סיכום' ביוגרפיה.

בני, עם המרץ והחיוניות שאפיינו אותנו, השתלב מיד בשיעור. אבל לא רק זאת. כאמור, היו אלו ימים משונים. ימים מורכבים וסוערים בדברי הימים. שלב שדרש "הגדרה מחדש" במובנים ובעניינים שונים בציבוריות הכללית ולא פחות מכך בהגדרה המחשבתית והאישית של לא מעט באופן אינדיבידואלי. הוסיפו לכך את המושג "שיעור ג ישיבה גדולה", שמסגיר כידוע את תחושת הנוכחים בו כאילו הם לא רק 'מנהלים את הישיבה' אלא, פחות או יותר, אין העולם והיקום סובבים על צירם מלמעלה מבלי ששיעור ג' ינקפו אצבעם מלמטה ועאכו"כ בישיבה המרכזית וכו', מי שחי פעם את עולם הישיבות מבין להיכן הוא נקלע.

ובני, הפציע שם כמו קרן אור. מיד ניכרו תכונותיו

הסגוליות – ויעידו על כך כל חבריי לשבת תחכמוני. בני היה פשוט מאוד התוסף הנכון, בזמן הנכון, סוג של מתנה שערכה לא יסולא בפז עבור כל אחד ואחד מבני החבורה. במבט לאחור, היינו זקוקים לכך יותר מכפי שיכולנו לשער. יתירה מכך, זו היתה מתנה. מתנת חינוך בהשגח"פ ממש: שכן אף אחד בעולם לא יכול היה להיות חכם עד כדי כך, להשכיל לתכנן את זה. באותה נקודה, זה היה חשוב עבורנו יותר מכל 'משפיע', משגיח או 'תוסף' מושכל אחר שניתן להוסיף לזאל הישיבה.

בני האהוב והיקר, הפך עד מהרה לסוג של "מצפן" יום אחר יום לאורך כל הדרך. בטבעיות ובאופן הכי מעשי, הוא גילם בכל רגע נתון את מה שצריך להיות. בני עשה את מה שצריך לעשות, אמר את מה שצריך לומר והיה בכל המישורים פשוט "כדבעי למהווי". ולא שחסרו בישיבה ובכיתה תמימים שהיו למדנים מצוינים, חבר'ה חסידיים ומקושרים, בעלי דעה, בחורים מבריקים ומוכשרים וכל כיו"ב. אבל בני היה משהו אחר. לצד היותו חברותי, חברה'מן; חסידי ללא פשרות; עדין ולמדן – היה מלא וגדוש בחוש הומור בריא ושנינות משובחת. באופן מיוחד בלטה העדינות והפשטות שאפשרה לו להיות כנה, ישיר ודוגרי. המכלול הזה הפך אותו למצפן פעיל שהונח בתוכנו ומול עינינו – וסבב את השגרה בכיתה לכיוון הנכון. קצרה היריעה הזו בכדי לתת דוגמאות. בני פשוט הפך לסיבה ומסובב שבזכותו שלל עניינים בלתי-רצויים נמוגו והתפוגגו. נוכחותו חסכה תוכחות מוסר ממשפיעים ומשגיחים; תמימותו, כנותו ועדינותו מוססו מעשי קונדס והבלים

מיותרים; והחיוך המקסים שלו הפשיר בין ניצים, ליכד את השורות ויצק דבק מיוחד ואיכותי לתוככי החבורה.

חלפו שנים. במהלכן, כל אחד מאיתנו נקלע לצמתים ומחוזות שונים בגשמיות ורוחניות. בני הספיק להיות בארה"ב, איטליה, רוסיה, ארה"ק ואירופה; תמים, שליח, אברך, אבא, איש משפחה – ועד מהרה איש אשכולות, רב ומשפיע, מנהיג ומדריך לרבים במקומות שונים אליהם נקלע וכמובן באופן מיוחד במקום אותו בחר ואָה למושב לו, ממלכת שליחותו הפעילה הנוכחית, הנובר גרמניה. בעיניי, דבר אחד נותר, התחזק והתעצם לאורך כל הדרך: תדמיתו הייחודית. בני, כמו בני, המשיך להיות המצפן היהודי והחסידי בכל עת ומקום. זה נכון בין חבריו השלוחים ובין שומעי לקחו, בני עירו וקהילתו.

סייעו לו כמובן שמחת החיים, השנינות, הכנות והישרות, הפשטות ובעיקר העדינות המשובחת והמופלאה; אבל דבר אחד בלט לנו, חבריו. והוא, שהמצפן מהישיבה הפך אט אט למנוע אדיה, רב עוצמה ורב השפעה. בכל מקום אליו נקלע, זכה לצקת את האישיות האהובה שלו שהדביקה ואיחתה, החיתה עצמות יבשות, ליכדה לבבות, הדריכה, הצילה והאצילה – בנתה וחיזקה עולמות יהודיים בגשמיות וברוחניות.

הסוד הקסום של ר' בנימין, זו שהיתה נחלת משפחתו וחבריו לספסל הלימודים – הפכה נחלת הכלל, מניעה ומצילה ומדריכה יותר ויותר אנשים שגם עבורם הוא פשוט הפך מצפן חי, דוגמה חיה של איך צריך להיות וכיצד צריך לחיות.

עד לפני כמה שנים, היתה לנו פינה קטנה ונעימה למפגש תדיר - על גבי מערכת דואר-אלקטרוני. זאת, בזכות קבוצת דיון קטנטנה שקישרה בין חברים, שלוחים ובעלי-בתים חסידיים, פחות או יותר מאותה שכבת גיל, הנמצאים במקומות שונים בעולם. כדרך של קבוצות דיון, לא מעט מהשיחות שהתפתחו שם, כולל אותם שגלשו למחוזות סוערים ונצחניים, נסבו סביב זוטות שמפאת סיבה נקודתית עלו אז על סדר היום. והנה כמה לא מפתיע: בדיוק כמו בישיבה, בדיוק כמו ב"קבוצה" או במכון הסמיכה, ובדיוק כמו בעולם השליחות, ובעיר ובקהילה וכל יתר תחנות נוכחות - כך ממש גם בקבוצת הדיון היא (שחלק מתכניה עדיין שמורים בארכיון האימייל שלי, ומן הסתם יכולים יתר חברה להעיד עד כמה נכוחים הדברים): בני הפך שוב למצפן רב עוצמה ורב איכות בקבוצה. תמיד, נזהר עד הקצה האחרון מלשון הרע ורכילות. והעלה, שוב ושוב, נושאי תוכן איכותיים ביותר.

שוב נוכחתי בתכונה המופלאה שליוותה אותי וכל כך אפיינה אותי: בלי להוכיח ולהצליף, בלי דברי מוסר ומבלי להעיר ולסנוט. השפעתו, נבעה מתוך הכנות וגילוי הלב הנדירים שבהם ניחן. הוא פשוט העלה לדיון נושאי ליבה מרתקים ואיכותיים מתוך עולם העשייה המבורכת והמסועפת שלו וכמו ביקש חוות-דעת ועצה מהחברים.

בני שיתף בהתמודדותיו עם אתגרים שהעלו בפניו יהודים בקהילתו, שאלות שהופנו אליו מאת שומעי לקחו ומקורביו. הוא תר אחר מקורות הלכתיים ומראי-מקום לימודיים, ביקש עוד זוויות ראייה להתחבטויות שהופנו אליו מצאן מרעיתו, סיפר אודות מאורעות שונים ומרתקים ביותר

עמם נאלץ להתמודד בעשייה הציבורית הסבוכה והמרובה. והדברים שלו פשוט 'שטפו' כמים קרים ומרעננים, בטבעיות ובנועם, את כל ההבלים והזוטות; הוא הצליח לסחוף את כולם לליגה אחרת, גבוהה ומשובחת לאין ערוך – ובפועל, לא רק שניצל את המדיה ואת הקשר המקוון בכדי להפיק תועלת אמיתית; אלא הציב שוב מראה לפרצוף כולנו, פרופורציה נכונה לשגרת חיים חסידית, בריאה, שמחה ונכונה ו"קנאת סופרים" לשליח אמיתי, המקשר את סביבתו לאילנא דחיי אל המשלח כ"ק אדמו"ר זי"ע, מתוך מסירות והתמקדות מוחלטת במשימותיו הקדושות במסגרת משימת חייו ומשימת משפחתו, להביא לימות המשיח ולהאיר את העולם באורה של תורה ופנימיות התורה.

בני בטח היה מביע תרעומת של ממש על הדברים שכתבתי. מן הסתם, זה היה שוב בכנות ובדוגריות, בתוספת הצחוק החיני והמתגלגל, שהיה ייחודי ובלעדי רק לבני היקר. צחוק שכל כך הרבה 'קטטות' נמחו ונעלמו על ידו. סהדי במרומים, ר' בנימין היקר; הדברים נכתבים בעת שדמעות זולגות מעיניי והאבידה העצומה ממש מופרכת, בלתי נתפסת לחלוטין, הטרגדיה כה בלתי ניתנת לעיכול – ואני מוצא נוחם-מה בהעלאת פן קטן, אישי כל כך, מאישיותך רבת האנפין.

כן, אני יודע: הדברים שנכתבו כאן מתמקדים יותר מידי בכותב ובפן האישי. משרטטים נקודה מתוך "בני שלי", עוסקים בחבר שזכיתי והיה לי ובתמורה הכה ייחודית לה זכיתי ושנוספה "לי" בזכותו ובאמצעותו. זה כל כך "לגרמייהו!" ולחלוטין חוטא לדמותו התמירה, המיוחדת והיוצאת-דופן, של אברך דגול, שהיה בן, אח, אבא ואיש

משפחה מושלם; שליח מסור תוסס ופעיל, מקושר בלב ונפש להמשלח כ"ק אדמו"ר וממוקד במילוי שליחותו; רב מנהיג ומשפיע לרבבות, מנהל מוסדות-חינוך, מנהל מרכז קהילתי שנתן מענה רוחני וגשמי לכל יהודי בכל נושא ועניין בכל שעה ועת ביממה.

לפיכך, אבקש שליחה מר' בנימין על עצם הכתיבה ורק למען ההגינות ובכדי שגם מי שלא זכה להכירו באופן אישי יוכל להבין במי דברים אמורים – אעתיק כותרות אחדות מתוך נושאים שהרב בנימין וולף הואיל לשתף בהם אותנו חבריו, בהזדמנויות שונות לאורך קיומה של קבוצת הדיון המדוברת. סבורני כי כל אחד בעם ישראל, מכל קהילה וחוג, יכול להבין מטעימה זו ולו מעט מזעיר איזו אבידה עצומה איבד עם ישראל בהסתלקותו בדמי-ימיו של רב דגול ושליח מופלא ומסור זה.

הרב בנימין וולף גילם באישיותו דמות מופת של מנהיג רוחני וגשמי יחיד מסוגו, וייצג בכל מהותו את אלוקי ישראל, תורת ישראל, עם ישראל, מסורת ישראל ואת האוטנטיות החסידית השורשית ומסירות הנפש של היהודי האולטימטיבי – בדרך הכי דומיננטית שניתן להעלות על הדעת ותמיד "לכתחילה אריבער".

ביחד עם רעייתו הרבנית תבדלחט"א הוא הצליח לייסד חיי יהדות תוססים ולהצמיח תורה ויהדות במדבר שממה, להפשיר קרחוני-עד שהגלידו על אדמה ספוגת פוגרומים ודם יהודי; במחוזות, שעד להגעתם היתה שם נוכחות של עצמות יבשות (במקרה הטוב) וזכרונות יהודיים, ערוגות שעד לנוכחותם הצמיחו פירות ביאושים ושלל מוצגים מעוותים

פרי גלות גרמניה הסבוכה והמסוכסכת. ומשנמסרה השליחות לידיהם האמונות, כטללי תחיה המציאות החלה להשתנות עד לבלי הכר, צמחה תחת הנהגתם קהילה יהודית אמיתית, חסידית, תוססת מלאה באור וחיות.

פירורים אחדים להמחשה:

"פנו אלי אב ובן שאינם-יהודים הגרים בעירנו הנובר. יש להם בן שנמצא במשבר דתי (מגדירים עצמם כבני הדת ה'יזידית') והוא נטש את משפחתו. וכעת החליט שרק רב יהודי בעל רוח הקודש יוכל לומר לו האם לשוב למשפחתו או לא. בקיצור האב השבור מצא אותי ומתחנן שאני אקשר אותו עם בנו..." מה דעתכם בענין בכלל?..."

"משפחה שלא מעוניינים לקבוע מזוזה בדלת הראשית, מחשש של עינא בישא ושלא יתנכלו השכנים ומה יאמרו וכו', האם יש ענין לקבוע מזוזה באחד מחדרי הבית? ואם כן איזה מהם?"

"אחד הבעה"ב אצלנו מבקש לדעת מידע על ההיתר/ איסור של פתיחת בית עסק בשבת – בשותפות עם גוי וכו'. האם ישנה אופציה למכור העסק לשותף הגוי בשבת? איפה אפשר למצוא מקורות הלכתיים וכו' בסוגיה זו באופן כללי? מישהו יוכל להאיר את עיניי מניסיונו? תודה, בנימין וולף"

"ידידי, אני אמור מחר לדבר בפני קהל (ברובם אינם יהודים) אודות איסור נגינה באורגן בשבת בבית הכנסת וכו'. ולהסביר מדוע האורטודקסים מתנגדים לכך. זו לא הרצאה

בסגנון של ויכוח אלא הסברת העמדה שלנו. אשמח ואודה על מקורות, רעיונות וחומר על זה. תודה מראש, בנימין וולף"

"האם מישהו יכול להפנות אותי לתשובות על השאלה הידועה איך מבני בניו וכו' למדו תורה בבני ברק, הרי מצוה להכרית זרע עמלק? זכורני שהתפרסם פעם בשבועון כפר חב"ד מאמר עם מספר תשובות על השאלה הזו ובהם גם תשובה של הרוגטשובער, אודה למי שיכול למצוא. אשמח לשמוע מידע. בברכה, בני וולף"

"נשאלתי ע"י משתתפת בשיעור תורה, המתקרבת מאוד לחיי תומ"צ: אם ברית מילה היא מצוה כה חשובה והיא ברית וקשר בין יהודי להקב"ה, למה לנשים אין מצוה אלטרנטיבית שתיצור חותם ברית בינה לבין הקב"ה? אודה על תשובה המניחה את הדעת ומקורות בנושא. שבת שלום"

בשבועות האחרונים נקרעו שערי שמים בתחנונים ובתפילות, שבקעו מעמקי לבם של אלפי יהודים מכל קצווי תבל, בתפילה ותחינה להחלמתו ורפואתו של הרב בנימין בן פייגל. בעלותו בסערה השמימה, הביא עמו לא רק את אוצרות מעשיו הכבירים ופועלו הרב בכל המישורים; אלא גם אוצר בלום של כל אותם פסוקים ופרקי תהלים שנאמרו למענו – וכהבטחת רבינו הצמח צדק, בכוחן של פסוקי התהלים לפעול בשמי רום בעוצמה שאין לה תחליף.

ר' בנימין, כמה אירוני שהדברים נכתבים ביום של "לכתחילה אריבער". היית תמיד כזה, 'לכתחילה אריבער'דיק: היית 'מצפן' של חסידישקייט ודוגמה חיה לכולנו בימי בחרותך כתמים בין כותלי תומכי תמימים. המשכת והיית דמות-מופת ורועה נאמן למושפעין, מקורבין

ובני קהילתך; היית איש משפחה מושלם, מחנך ואבא נערץ לבניך ולתלמידיך.

ועתה, בשיא כוחך ועם סגולותיך המיוחדות, נותרה בפניך רק עוד משימה אחת, עוד "לכתחילה אריבער" אחד: ליפול לפני כסא הכבוד, להכריע את המערכה, להטות את הכף, לזעוק ולהתחנן ולעורר רחמים רבים בפני מקור הרחמים, רבש"ע עד מתי, דלאי גלות, כלו כל הקיצין וגדשה הסאה, שתבוא גאולה תיכף ומיד נאו ממש!

"ירעישו, יצעקו באמת דיפעלד"

"לא יתכן שהאדישות תנצח – גם אחרי כל כך הרבה אסונות בלתי נתפסים שחוותה האנושות, ובפרט הטרגדיות האיזומות שניחתו על משפחת אנ"ש חסידי חב"ד בכל מקום. כשכואב צועקים; וזה קיום רצון קודשו של הרבי שביקש ש"ירעישו ויצעקו באמת". כאשר נוצר מצב חירום, מפעילים יללות צופרי-אזעקה ומפלסים דרך כדי לסלק כל מכשול ולפעול ללא מעצור"

"ירעישו, יצעקו באמת ויפעלו"

כולנו זוכרים היטב את זעקתו המטלטלת של כ"ק אדמו"ר זי"ע בליבה של "השיחה הידועה" (כפי שהתבטא הרבי ביחס לשיחת כ"ח ניסן תנש"א), באומרו ש"כל מה שנעשה עד עתה **לא הועיל**". קולמוסים נשתברו, מאמרים בכל הסגנונות נכתבו, מעשים ופעולות שונות בוצעו וזמן רב מידיי חלף, אך הזעקה עודנה מהדהדת.

מה שלא תמיד זוכרים בקשר לאותה זעקה כאובה היא ההקשר הישיר – כלפי מה הדברים נאמרו. בשיחה, הרבי עורר "תמיהה הכי גדולה" אודות שני עניינים. תחילה, על כך ש"היתכן שמבלי הבט על כל העניינים – עדיין לא פעלו ביאת משיח צדקנו בפועל ממש?.. דבר שאינו מובן כלל וכלל". **ותמיהה נוספת על האדישות**. על השאגנות. על ה"גלות הפנימית", הקליפה העבה, על "לבוש השק" שאנו עוטים ושום דבר לא מוציא אותנו משלוותינו. וכאן, ביחס לאדישות האיומה הלופתת אותנו, כלפיה פרצה זעקה גדולה ומרה: "מה עוד יכולני לעשות כדי שכל בני ישראל ירעישו, יצעקו באמת, ויפעלו להביא את המשיח בפועל, לאחרי שכל מה שנעשה עד עתה לא הועיל?!"

טייערע ברודערס, חסידים, את אחיי אנוכי מבקש.

זה עתה הסתיימו ימי השבעה אחר אחד המיוחד

בחבורתנו, השליח והדמות המאירה והמיוחדת הרב בנימין וולף. הוא נקטף בדמי ימיו, בשיא פריחתו, בראשית פועלו הכביר ורב האנפין, מותיר אחריו משפחה וקהילה מיותמת, אברך ש"רבים הצריכים לו" כפשוטו. הכאב, הוא נחלת כולנו. ולא מעט ביטויים נשמעו במשך השבוע, המביעים את התחושה החד משמעית: אי אפשר לחזור לאדישות. לא יתכן שגם זה ייבלע בסערת ה"מים רבים", שהם עצמם מבהילים ומחייבים טלטלה וזעזוע.

"חכמה בגויים תאמין". כל העולם שותף למסקנה חד משמעית לפיה החיים על פני הגלובוס לא ישובו למתכונתם כאילו מאום לא קרה. אין עוררין על כך, שהמגיפה משנה את דפוסי החיים ומחייבת שינוי דרמטי במרחב האישי ובמרחב הציבורי.

ומה איתנו? האם יש ספק בנחיצות שלנו להרעיד את אמות הסיפים, להפוך כל אבן, להשתנות מן הקצה אל הקצה כפשוטו, בכל הקשור לפן הערכי, החברתי, בין אדם לחבירו ובין אדם למקום? האם טלטלת תש"פ תצטרף אף היא לכלל המחריד של "כל מה שנעשה עד עתה לא הועיל!?"

לא יתכן שהאדישות תנצח – גם אחרי כל כך הרבה אסונות בלתי נתפסים שחוותה האנושות, ובפרט הטרגדיות האיומות שניחתו על משפחת אנ"ש חסידי חב"ד בכל מקום. ותיתי לו לשליח הרב לאזאר שיחי, ששם נפשו בכפו, לבש שק ואפר ויצא בזעקה גדולה ומרה קודם כל - לזעוק ולהריע. כשכואב צועקים; וזה קיום רצון קודשו של הרבי

שביקש ש"ירעישו ויצעקו באמת". כאשר נוצר מצב חירום, מפעילים יללות צופרי-אזעקה ומפלסים דרך כדי לסלק כל מכשול ולפעול ללא מעצור.

נותר לנו לשמור מכל משמר, כעת, שהדברים לא ייעצרו ברעש וצעקה, אמיתית ונוקבת ככל שתהיה. זעקת רבינו הק' מלפני 29 שנים מהדהדת, תובעת יותר מאי פעם, בוערת בעצמות. חייבים יחד להציב סכר בפני האדישות ולאחר ה"רעש והצעקה" להתקדם בכוחות מלוכדים לעבר העיקר: "ויפעלו".

ישנה התעוררות. אולי דבריי מיותרים והתוכן שלהם נדוש וברור לכל; ובכל זאת, בתוך עמי אנוכי יושבת, ברור לחלוטין שההתעוררות לא תצלח לאורך זמן. יש מולנו אויב אימתי ומתוחכם, שהרבי כינה (בהמשך הדברים בשיחה הידועה) "הגלות, ועוד ועיקר **גלות פנימי**". אנו כה קשי עורף! הדרישה 'להזיז את עצמי' ולתת מקום לאחר, היא משימה הדורשת כוחות-על. היא קשה ומפרכת בפרט בתוך המחנה. הרי לסט"א לא אכפת אם נחיה בשלום עם כל העולם; עם כל מי שהוא "רעך" אך רחוק ושונה. מתי הוא יתערב ויפריע? ככל שה"רעך" קרוב אליי יותר. ו"כל הקרוב קרוב אל משכן הוי' – קודם לברכה"; הכי קשה ומפרך זה להסתדר עם מי שבהשגח"פ נמצא 'עמי במחיצתי', ומעל לכל עם עמיתי מאותו צד ומחנה, חברים הדוגלים באותה דעה ממש; ואין צריך להאריך בדבר המצער.

על הפרק, אפוא, מונחת משימה דחופה מאין כמוה: להפיק כל תועלת, בכל עניין ובכל מישור אפשרי, מה"ברען" הפנימי, מאש ההתעוררות שהובערה בלבבות החסידים. וכאמור: אחרי שלב ה"ירעשו ויצעקו באמת" הגיע זמן ה"ויפעלו".

אז לצד כל היוזמות, כולן מבורכות, והרחק מהדי הויכוחים והדיונים הסוערים; אבקש להניח על השולחן ועל סדר היום הצעה מעשית לעוד פעולה אחת. והיא: **להתאחד יחד בלימוד מסודר ומשותף בתורתו הק' של הרבי.**

אנו עומדים בימי ההכנה למתן תורה. הדבר הבולט ביותר סביב מתן תורה הוא נקודת ה"כאיש אחד בלב אחד", אותה אחדות היסטורית שהכשירה את הדרך ואפשרה את קבלת התורה.

וכפי שהרבי מבאר במתיקות רבה (לקו"ש חכ"א יתרו-ג', ועוד), האחדות האמיתית היא **דווקא מפני שישנם חילוקי דעות**; דווקא משום שישנם "מ"ט פנים טהור ומ"ט פנים טמא"; ישנם דעות קוטביות ומנוגדות - שם פועלת כוחה של תורה, לאחד בין הניגודים והדעות השונות.

כדאי להעתיק את לשון קודשו של הרבי בשיחה הנ"ל (להלן גם בתרגום חופשי):

"קען דאך איינער פרעגן, בשלמא ווען ער וואלט געהאט צו טאן מיטן שורש הנשמה פון דעם צווייטן אידן, קען מען ביי אים מאנען אז ער זאל האבן אן אהבה צו אים, אהבת אחים ממש.

"בשעת אבער עס רעדט זיך וועגן אזא צווייטן אידן,

וואס {...} – ווי מאנט מען ביי אים צו האבן אן אהבה צו יענעם, אין דעם מצב ווי ער איז איצט?

"אויף דעם איז די הוראה פון 'ויחן שם ישראל נגד ההר'... דער אויפטו פון מ"ת איז, אז מהאט דעם כח צו ממשיך זיין דעם ענין האחדות אין דעם מקום הפירוד וההתחלקות, וואס דורך דעם ווערט אויפגעטאן נאך א העכערע אחדות ווי די אחדות פון אידן מצד שורש נפשם בה' אחד..."

"ובמילא איז אדרבה: די השתדלות אין דעם ענין פון אחדות ואהבת ישראל דארף זיין לכל לראש מיט די אידן וואס געפינען זיך במעמד ומצב ירוד, וועלכע געפינען זיך אין מקום הפירוד וההתחלקות ביותר, און דווקא דארטן ('ויחן שם') ממשיך זיין דעם ענין האחדות, ביז מ'זאל ווערן 'כאיש אחד בלב אחד'..."

[נקודת הדברים בלה"ק: יכול מישהו לשאול: מילא אם עליו להתעסק עם שורש הנשמה של הזולת, ניתן היה לתבוע ממנו לחוש אהבה כלפיו, אהבת אחים ממש. אבל בשעה שמדובר על כזה 'טיפוס' שהוא {...} כיצד תובעים ממנו לחוש אהבה כלפיו, במעמד ומצב בו הוא נמצא?

על כך באה ההוראה מ'ויחן שם ישראל נגד ההר'... הפעולה של מתן תורה היא, שיש לנו את הכח 'להמשיך' את ענין האחדות **בתוך מקום הפירוד וההתחלקות**, שעל ידי כך פועלים אחדות נעלית עוד יותר מהאחדות בין ישראל מצד שרש נפשם בה' אחד.

וממילא, הרי אדרבה: ההשתדלות בענין של אחדות ואהבת ישראל צריכה להיות לכל לראש כלפי יהודים

הנמצאים במעמד ומצב ירוד, הנמצאים בתוך מקום הפירוד וההתחלקות ביותר, ודווקא שם ("יחון שם") 'להמשיך' את ענין האחדות, עד שייעשה "כאיש אחד בלב אחד"...

וידועה משנתו הסדורה של הרבי, שכשם שההכנה למ"ת היתה ע"י אחדות ("אמר הקב"ה התורה כולה שלום, ולמי אני נותנה? לאומה שהיא אוהבת שלום") כך כמובן הוא בסדר הפוך, התורה היא שבכוחה לפעול אחדות הכי אמיצה והכי מושלמת, כנ"ל, אפילו כלפי מי שנמצא "במקום הפירוד וההתחלקות ביותר".

צא ולמד: מהי היוזמה שהרבי יזם באתערותא דלעילא בקשר לאחדות אמיתית בעם ישראל? הכל נסב וממוקד בתורה (אם ע"י כתיבת ספרי תורה שאותיותיהן מאחדות את כל בני" בכל מקום שהם, או לימוד התורה (תקנת לימוד הרמב"ם היומי), והדברים פשוטים.

והיות ומדובר על אחדות של משפחת חב"ד ליובאוויטש, ראוי לפעול באופן מעשי ביוזמה של לימוד משותף בתורת נשיא דורנו, אבינו רוענו זי"ע.

ונקוט האי כללא בידך:

חז"ל הורו, אם פגע וגו' משכהו לבית המדרש. כשמדובר על לימוד משותף, כשנמצאים בתוככי בית המדרש - אין שום נתינת מקום להתנגדות לכך. קלוגינקער אם יעז לחדור פנימה וינסה לעורר התנגדות ליוזמה שכזו, בוודאי יקוים בו "אם אבן הוא - נימוח, אם ברזל הוא - מתפוצץ". מי שמסוגל לזלזל ולהפריע ליוזמה של אחדות בלימוד משותף

בתורת הרבי, בוודאי מתאים לכנותו כפי שחז"ל כינו את זה שהדרך היחידה להתמודד עמו הוא "משכהו לבית המדרש". וכל המתאבק עמו מתנוול כמותו ומקומו לא יכירנו בתוככי "הענן" דמשפחת חסידי חב"ד ליובאוויטש.

ועל של פועל:

לענ"ד ניתן לאמץ בשטרעם גדול את היוזמה החדשה שנפוצה בחודשים האחרונים (ולצערי איני יודע מי היוזמים, יבואו על הברכה) ללימוד משותף מסודר ורצוף של הליקוטי שיחות.

הבה נחזק ונעצים בכל הכוח את היוזמה המבורכת. וללא ספק הכל ייראה אחרת! השיח האישי והציבורי בתוככי אנ"ש – יהיה שונה לחלוטין. וכך כמובן גם היחס של כל אחד ואחד מאיתנו כלפי כל יתר פעולות האחדות ועצם ההבנה בנחיצות האחדות;

לימוד משותף ישנה לטובה את יכולתנו ועצם התייחסותנו להצעות מעשיות ויוזמות – ובכלל, לעצם הדרישה לנקיטת שינויים הכרחיים הנחוצים כדי לאחד לבבות ופעולות. הכל יהיה לגמרי אחרת אם זה יבוא מתוך ותוך-כדי לימוד משותף.

בקלות רבה, יש בכוחנו לגרום לכך, שזו תהיה השפה המשותפת ואלו התכנים המשותפים. כמה קל ליזום שכל "אתר ואתר" במדיה האלקטרונית במרחב החב"די, בכל הארצות והשפות, יצטרפו ויעסקו ויעלו לדיון תדיר את הנושא השבועי שכולם לומדים!

האם זה מסובך שמכל הישיבות, בכל הקהילות, בבתי הכנסת ובכל מקום אפשרי – ידברו (גם) על השיחה המאחדת בכל שבוע, ילבנו את הסוגיה, יעירו ויאירו אותה, יבארו ויחדשו לאפשא לה?

ועיקר העיקרים: דעו נא רבותי, שזו לא סתם "משאלת לב" והצעה מנותקת, בלון ניסוי שאין לו תימוכין. להווי ידוע **שבפועל ובשעה זו ממש, ישנם אלפי חסידיים ותמימים בכל קצווי תבל שכבר זוכים לחוות את החוויה המיוחדת והמאחדת הזו.** זה כבר קורה במציאות. יש קהל ענק הלומד את השיחות ושותף לחוויה מלכדת שכל כולה נסבה סביב תורתו והוראותיו הקדושות של הרבי. זה בא לידי ביטוי בהתוועדויות, בשיחות 'סתמיות' ויזומות, בקבוצות דיון, בשיעורים קהילתיים ובמישורים רבים ומגוונים. יש יותר ויותר אנשים המעידים בעדות מהימנה וגלויית-לב שהחיים **שלהם עברו שינוי מהותי** בזכות "החיבור מחודש" לתורה של הרבי.

שלב הניסוי כבר מאחורינו – יש כאן **חיסון בדוק, יעיל ומנוסה**... זו העת פשוט להרחיב את המעגל וליזום שיהיה קל לכאן"א מאנ"ש להינצל, להציל את עצמו ואת סביבתו מאותו "שאון מים רבים" השוטף את העולם, להיכנס "אל תוך הענן יחד עם נשיא דורנו" (ע"ד ביטוי קודשו של הרבי); ולכל לראש ומעל לכל **להתאחד באחדות פנימית אמיתית עם כל אנ"ש** באופן הכי פשוט ומעשי, בלימוד משותף, שיטתי ומסודר, של הליקוטי שיחות.

וחזקה שיקוים בנו "יפה שיחת עבדי אבות מתורתן של בנים"; השיחה המשותפת של "עבדי המלך" תפעל את

קולמוס "ירעישו, יצעקו באמת ויפעלו" הלב

פעולתה באופן הכי 'יפה', תחזק ותאיר את כל יתר היוזמות והפעולות הטובות שבבחי' תורתן של בנים.

ויהיו הדברים נר להאיר את דמותו המאירה והבלתי נשכחת של חברי, האברך הדגול והשליח המסור הרב בנימין בן יבלחט"א הרב מני מנחם-מענדל וולף.

מהי באמת ההחמצה הגדולה?

"כל עוד לא באה הגאולה בפועל ממש, אות הוא כי דרושה עשייה. ומי שמאמין שזו משימה ברת השגה ובנו הדבר תלוי – אמור להתעמק באמונה זו ולהפכה לתודעה המשפיעה על מעשה בפועל. מעשה של הוספה בלימוד תורה, בפרט בעניני משיח וגאולה, וקיום מצוות בהידור, כולל השפעה על הסביבה. עשייה רבת-עוצמה, שקטה ועקבית עד להשגת התוצאה – היא הנדרשת, היא שחסרה, והיא היא ההחמצה הגדולה של י"ט השנים האחרונות. היתכן שלא עשינו? למה לא עשינו? למה אנחנו לא עושים?!"

כ"ח ניסן: מהי באמת ההחמצה הגדולה?

הגיע לידיי טור פרי קנהו המיומן של הרב מנחם ברוד - תחת הכותרת: "ההחמצה הגדולה". טור רהוט, המתייחס לאותה שיחה מרטיטה, כאובה ובלתי נשכחת של ליל כ"ח בניסן - שיחת "עשו כל אשר ביכולתכם".

אין לי ויכוח על אף מילה שנכתבה שם. אולם במלוא הכבוד והזהירות, ומתוך תקווה שלא אתפרש בצורה מעוותת, אני רוצה להעיר הערה קטנה. כוונתי למילים המתלוות לכותרת ומפרשות מהי ההחמצה הגדולה: "למה לא זעקנו".

גם אני הקטן זכיתי לשמוע את השיחה בעת אמירתה. התכנסנו ב'זאל' בתורת אמת לשמיעת השידור. זכור זכור לי היטב אותו ליל שישי ואי אפשר לשכוח את הרגע המרטיט, ממש מפחיד, רגע התפנית באמצע השיחה - כשקולו הק' של הרבי כמו השתנה, הפך 'חזק' נמרץ וכאוב. אני בטוח שהעניין חקוק היטב בזיכרון ובתודעה של רבים, כמו גם את אותה שנייה בלתי נשכחת במהלך השיחה בה הרבי כמו עצר באחת את שטף הדיבור, כביכול בכדי להימנע מלטעון 'כלפי מעלה'.

מיד לאחר אמירת השיחה, הושמעה פעם ופעמיים הקלטה שלה. הנוכחים, מרביתם תמימים ומקצתם מאנ"ש,

היו בהלם מוחלט. שררה מועקה, איש לא ידע מה לומר. השיג והשיח היה רק לנסות ולהבין מה בדיוק הרבי אמר? מהם הביטויים, מהם המשמעויות? למחרת, בשעת צהריים מוקדמת של ערב שבת, כבר הגיע הר"ד ושוב נדונו הביטויים, ההשלכות וכו'.

כשאני מנסה לחזור אל אותה העת, כלל לא עולה בדעתי השאלה "למה לא זעקנו". דווקא משום שעודנה חיה בקרבי תחושת אותה שעה מרטיטה והתחושה ששררה מיד לאחר אמירת השיחה, איני מבין מדוע יש מי שסבור שהייתה אמורה לפרוץ זעקה; איזו מין זעקה היתה אמורה לפרוץ אז?

התגובה שבהחלט היתה היא אלם והלם מוחלט. אולי בגלל 'שינוי כיוון'; אולי בגלל אופוריית "שנה שמלך המשיח נגלה בה" שמעט התפוגגה; אולי בגלל שננזפנו. וההלם הזה היה במקומו, כולל תחושת חידלון שהתלוותה להלם. הרבי הביע כאב, אכזבה אמיתית וחוסר סיפוק מהמקום בו ניצבנו; ואנו? נחשף קלוננו, בושנו בעצמנו, נוכחנו בעוצמת היפך נחת הרוח שנגרמת לרבינו הק' ממעמדנו ומצבנו. מה פתאום צעקה? איזו זעקה? בושה!

אמת: בושה והלם אינן תחושות בנות, ובוודאי שלא יכולות לשרוד לאורך זמן. די מהר התעשת הציבור אל תוך מציאות חדשה שבה היה ברור לחלוטין שמלבד קלון וחידלון – הוטלה על שכם החסידיים אחריות גדולה וכבדה. "להעביר את העניין אליכם" אמר הרבי; האם "העניין" הוא זעקה? לא! צעקה לא חסרה אז, אלא יוזמה. כולם חשו

בזה, כולם ידעו זאת היטב. ברור היה אז, וגם היום בנייתו של לאחר זמן ברור שנדרשה עשייה נמרצת, זעקת המעשה היא שחסרה.

וכאן, אחי ורעי, באה הזעקה הגדולה והמרה: "ההחמצה הגדולה: למה לא עשינו? למה אנחנו לא עושים?!"

אינני תופס איך שוב מתפספס לו המסר של כ"ח ניסן: עשו, עשו, עשו כל אשר ביכולתכם. העשייה שחסרה אז, חסרה ביותר מאז ועד היום, ועשייה היא שחסרה היום ומהיום והלאה. עשו כל אשר ביכולתכם! נכון, בהעדר עשייה גם בכי וצעקה מעומק הלב הם טוב יותר מאדישות וחוסר אכפתיות. יתירה מכך, זעקה מקירות לבבנו אמורה לפעול את פעולתה וכפי שהרבי אומר במפורש בשיחה זו עצמה. אבל בל נשכח שמקומה העיקרי של זעקה הוא בהעדר עשייה, במקום של "לאחר מעשה"! ואילו במקום שבו ניתן להציל את המצב על ידי עשייה, מה מקום יש לה, לצעקה? מה תצעק אלי? דבר אל בני ישראל ויסעו! זוזו קדימה, קחו את העניין ברצינות ועשו כל אשר ביכולתכם!

מי מאיתנו לא חווה עם ילדיו סיטואציה שניתן לראות בה משל לנ"ל. אותם רגעי מורת רוח ממצב נתון של ילד. לפעמים, קורה ש'מתפרץ' ממך כאב: "מה יהיה אתך? היתכן שאתה לא מתייחס לעניין במעט יותר רצינות? היית אמור כעת כבר לרוץ ולסיים את מלאכתך בחריצות ובשלימות" וכד'. האם התגובה הצפויה של הילד היא זעקה? התגובה אמורה להיות הרכנת ראש, כלימה. אחר כך בא מבחן המעשה: אם הדברים נכנסו באמת לליבו, הוא יעשה וימרה להוכיח לך שהמסר נקלט והכיוון השתנה. הזעקה היא

אקורד של סיום, אות של 'אבל' וסמל של "אחר יאוש". וכפי שהרב ברוד מטיב לתאר את זעקת ג' תמוז או זעקת השבר נוכח גירוש קטיף, כשנוכחו כי אין עוד מעשה שאפשר לעשות בדרך הטבע בכדי לבטל את רוע הגזירה.

כל עוד לא באה הגאולה בפועל ממש, אות הוא כי דרושה עשייה. ומי שמאמין שזו משימה ברת השגה ובנו הדבר תלוי – אמור להתעמק באמונה זו ולהפכה לתודעה המשפיעה על מעשה בפועל. מעשה של הוספה בלימוד תורה, בפרט בעיני משיח וגאולה, וקיום מצוות בהידור, כולל השפעה על הסביבה. עשייה רבת-עצמה, שקטה ועקבית עד להשגת התוצאה – היא הנדרשת, היא שחסרה, והיא היא ההחמצה הגדולה של י"ט השנים האחרונות. היתכן שלא עשינו? למה לא עשינו? למה אנחנו לא עושים!?

האומנם "שייכים"?

"ותרדמה כבדה נפלה עלי, וחלמתי חלום. ובחלומי: לא עוד "חשופים בצריח" – כי כל אנ"ש דבקו באבוקתם והושיטו להם יד מסייעת. "והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר", עד כדי כך שהשלוחים עצמם 'טבעו' בתוכי הקהילות אותם הקימו וביססו בעמל. ומתגשמת אותה 'תאוזה' אלוקית של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם". - 'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד מישראל"

האומנם "שייכים"?

פגשתי אותו שוב.

מזה זמן הנני צופה בו, נאנק תחת העול. התבוננתי בכל מה שנדרש מצעיר אנרגטי זה: לנהל, לפעול, לייצג וגם לכלכל בית ולגדל ילדים.

לעיתים, זה נראה, איך לומר, הזוי משהו. אדם ברוך כישרון, שיכול די בקלות לאמץ 'משלח יד' כלשהו ולהתפרנס בכבוד. אז מה אתה עושה? הרי הדבר המבזה והמפרך ביותר הוא 'לפשוט יד'. זה קשה בתוככי אנ"ש, וקשה שבעתיים מחוץ לגבולות הכרם. היכן שלא תלך ואיך שלא תציג עצמך – בסופו של דבר מדובר בהשפלה. כמעט תמיד תדרוש מלאכה זו ספיגת עלבונות ואפילו מחיית יריקה, פיזית או מנטאלית, המוטחת בך תוך כדי שהנך מנסה לדלות [=מלשון 'דולר'?] איזו פרוטה לפעולה או למחייה.

פגישתנו הנוכחית עוררה בי משום מה אי-אלו מחשבות נוגות.

בל נכחד: השלוחים הם אלו שבאמת "שייכים". הם אלו שעוטרו בכתר הזהב כמייצגי נשיא הדור. כך גם בגשמיות: הלא הם חלק ממעצמה אדירה, חובקת עולם; זהו קלאב יוקרתי ונחשק, שאפילו מתכנס מידי שנה וכבר אי אפשר יותר למסגר אותו בתוככי 'פריים' אחד. ובל נשכח את

העיקר: הם אלו שזוכים למסור נפש כדי לתקן עולם במלכות ש-ד-י, בכוחו, בדרכו, בברכתו ולאורו של המשלח. ואין כאן לא ציניות, לא פשט'לאך ואף לא ייפוי של המציאות.

מפעל השליחות ומשימותיו – הם ה"מורשה קהילת יעקב"; השליחות היא היהלום בכתרו של המלך. היא האוצר היקר והנעלה שנמסר לנו בפומבי, קבל עם ועולם – מבלי להותיר כל ספק באשר למהותה של 'מסירה' זו: "הדבר היחיד שיכולני לעשות – למסור העניין אליכם". הדברים מהדהדים באוזני כולנו, "אנחנו אלה פה היום כולנו חיים".

והנה מול מציאות חדה וברורה זו – נוצר בומרנג: שאלה נוקבת מנסרת, מתחדדת כקנה טעון שמפוקס ומקוון אל לוח לבנו ומרכז מצחנו: אייכה!?

וככל שמודגשים מעלותיו הנ"ל של שליח, וככל שנצבע אותם בצבעים בוהקים וזוהרים – כן ירעמו רעמי הבומרנג, ותאיים יותר האצבע המאשימה כלפינו. מה שמתרחש הוא אבסורד: אם לא ניתמם, ניווכח כי כל אחד מאיתנו, מי באורח אקטיבי ומי בפאסיביות אובססיבית, עושה כל אשר ביכולתו במו ידיו כדי (רח"ל) **להפוך את הקערה על פיה;** להדיר את אותם שייכים, לדחות אותם ולקבע את מעמדם כאוט-סיידרים. וזו מציאות שהתבוננות בה היא מזעזעת ומשפילה כאחד!

איני מנסה להיות מטיף בשער ולא מצליף מוסר. סהדי במרומים כי אין בכונתי לפגוע באיש. הדברים נועדו להציב אספקלריה מול פנינו, ולהפנות אליה אלומה כדי שתהיה מאירה; ובאספקלריה מאירה זו להתבונן בעיני בשר במציאות כהווייתה.

לא קל הוא לצקת אותיות מחשבה אל אותיות 'יבשות' ואף מסוכן הדבר, שמא יתקבלו הדברים בפרשנות מעוותת ואף יקום מישהו שיחוש נכלם או פגוע. לא נותר לי אלא לקוות שהדיון יועלה בכדי שהוא יתקיים, וכולי האי ואולי תשתקף פרספקטיבה שתגרום לי ולך לקחת דברים לתשומת לבנו – כי בנפשנו הוא.

בינינו: מהו למעשה השליח (ובפרט אם הוא מנהל בית חב"ד באה"ק)? אז אמרנו: הם ה"שייכים" האמיתיים. למעשה, מבחינתנו, הם פשוט אינם קיימים. בעיניים של האנ"ש הממוצע(שרוממות הפלאת גדולתם וייחודיותם בגרונו) – אין לו, לשליח, כל מקום בעולם!

שהרי שם, ב"חופץ" האימתני, משייכים אותו לקטגוריה של 'מיותר'. עד שלב מסוים יביטו בו בסלחנות, יציגו אותו כאיש נחמד ומאיר פנים. אבל הזמן עושה את שלו, וכשהוא לא בדיוק מיישר קו הופכים אותו לפרסונה נון-גרטה. הרי הוא מסרב בתוקף להיות מפלגתי ואינו מוכן לסייע פוליטית. במרבית המקרים הוא גם אינו ממלא פונקציה רשמית, לא רב מקומי, לא ראש מפלגה לא מנהל ביזנס. הוא רק 'יושב' שם על המצפון ולא נותן לשכוח מהפינטאלע... פעילותו בתחומים סוציאליים מעוררת התנגדות של גופי רווחה עירוניים. פעילותו עם נוער – בהתנגדות גורמי החינוך הממלכתי. המפגש שלו עם שכבות מבוססות יותר, אנשי עסקים וכדומה – טוב, זה כבר באמת 'שנור'. המקום היחיד בו הוא רצוי ומתקבל תמיד בזרועות פתוחות – יהיה אי שם בשולי השוליים, מקומות בהם – מותר להודות – הוא אינו שש להימצא דרך קבע.

"למה אתה מתעקש?" אומרים לו שם, ב"חויץ". "לך לכפר חב"ד!"

אז הוא הולך 'הביתה'. ובכפר, הוא שומע מבעד לדלתות המוגפות את רום מעלת ה"לגיון הייחודי" שאין דומה לו בעולם כולו. "בכל מקום שלוחים הולכים לשנה, שנתיים או פרק זמן קצוב אחר. אצלנו – השלוחים יוצאים על מנת לחזור אך ורק עם משיח צדקנו!" מסביר האב לבנו, הרב לתלמידו, והדוברים הרהוטים לכל באי תבל. רוממות השליחות בגרון כולם. זה הנושא המרכזי של כל דרשן ומתוועד. אבל...

עם יד על הדופק: מהי התחושה כאשר נשמעת נקישה על הדלת ובפתח נראה... שליח? או אם על מפתן בית הכנסת השכונתי מבחינים בו פתאום? אם זה בימות החול – כל החושים מגויסים לברירת דרך נעימה שגם הפעם תסייע לחמוק ממנו באלגנטיות, שמא חלילה יבקש עזרה (מה שמתברר כנכון)... אם זה ביומי דפגרא, ימי שבת, חג או מועד – כולנו מרימים גבה: מה לך פה ומי לך פה? הלזה 'שליח' ייקרא, שנמצא כאן עכשיו? פע! (נו, גם זה נכון)... ילדיו עוברים מסע מפרך עד לשערי החידר; עולם המושגים שלהם שונה, הם מקוטלגים לעיתים כאאוטסיידרים, מפספסים את החיים בחממה, מדלגים על "חברים של אחר הצהריים", אין פריבילגיה לקפוץ למרכז הכפר, הקריה או השיכון, לספוג מראות וניחוחות, לחיות הווי ואווירה כו'. הורי חבריהם נרתעים מלתת רשות לילדים לבקר "שם" (מי יודע מה הולך שם ברחוב? בשביל מה בכלל להיטלטל עד "שם"? – וגם זה נכון).

"אז תגיד אתה: מה נשאר?" ... אז אמרתי: הרי יש לך

מסגרת! לך-לך ל"ארצך", אל המרכז ה"ארצי". המקום בו אין חולק כי מגיע בו לשליח יחס, יד תומכת, מקום של כבוד וסיוע רוחני וגשמי בכל התחומים – הוא בין כותלי המרכז הארצי, לא כך?

– פניו נתכרכמו. "נאך א תירוץ?" הוא מהרהר בקול, ומברך 'שהכל' טרם מילא פיו מים. לא ביקשתי הסברים. ככלות הכל, שיחה עם כל שליח תבהיר שגם ה"מרכז" יושב עמוק בתוככי הכפר, הקריה והשיכון. היחס אותו רוחשים לו אנשי עירו כמו גם תושבי "ריכוזי אנ"ש", הצליח – מה לעשות – להתנחל גם שם, בחלונות הגבוהים. איש לא מצפה שם עם אוזן קשובה או יד מסייעת המרעיפה כל-טוב... די לצטט אנקדוטה פעוטה: "שווה בנפשך" אמר לי השליח. "אם לך יש התנהלות בירוקרטית מול הבנק, המוסדות של הילדים, המכולת השכונתית והרשויות – קח את כל אלו, ותוסיף לי עוד משהו: המרכז..."

כך נותרו חיילי הלגיון המלכותי, אנשי "סיירת מטכ"ל" שלנו חשופים בצריח.

נוכח כל אלו, וחרף כל אלו, התוצאה בערים רבות מדהימה.

ישנם אינספור סיפורי הצלחה מעוררי השתאות. רבים מהשלוחים – ואיש שיחי אף הוא בכללם – הצליחו בכוחות לא-להם לשחות נגד הזרם. וכנגד כל התחזיות השחורות – לתפוס מעמד מכובד ולייצג נאמנה: את התורה, את הרבי, את חב"ד, את המרכז, ו... כן! גם אותך אותי ואותנו, אנשי הכפר, הקריה והשיכון...

והם מצליחים להשפיע, לקרב, לבסס קהילות, לבנות מוסדות, לסייע לנדכאים, ואף לעטות זיידנע זופיצעס על "שיינע בעלבתיים".

אם כך, על מה התלונה? אז זהו, שאין. גם הוא יודע היטב: איש לא חייב לו מאומה.

נפרדנו כידידים. הרי לי "באמת" אכפת. גזלתי עוד דקה מזמנו: "תהיה חזק" עודדתי בקול בוטח וטפחתי על שכמו: "תפעל! הרי הרבי איתך! אין ספק שתהיה לך סייעתא דשמיא. עוד נשמע עליך!".

רציתי לשוב לילדיי, ולספר להם בעיניים נוצצות "איזה אורח חשוב היה כאן. זה היה שליח!" ולהכביר מילים כו'. והנה טרם הגפתי דלתי ואשמע אחרי קול רעש גדול, רועם ומרעיד אמות סיפים: **א י י כ ה ? !**

ותרדמה כבדה נפלה עלי, וחלמתי חלום. ובחלומי:

לא עוד "חשופים בצריח" – כי כל אנ"ש דבקו באבוקתם והושיטו להם יד מסייעת. "והמלאכה היתה דים לכל המלאכה לעשות אתה והותר", עד כדי כך שהשלוחים עצמם 'טבעו' בתוככי הקהילות אותם הקימו וביססו בעמל.

לא עוד "מרכז ארצי" – כי תושבי ה"ריכוזים" והקהילות ה"מרכזיות", יחד עם הקהילות הצעירות, מבססות ומפריחות את השממה ומזרימות כל סיוע נדרש לפעילות. כך נוצק יסוד איתן לחיים חסידיים בכל עיר ועיירה.

לא עוד "ריכוזי אנ"ש" – כי מלאה הארץ דעה את ה', המעיינות נפוצו חוצה, ובכל מקום ימצאו משפחות

חסידיות שהתלכדו סביב השליח והקימו "ריכוז" חסידי מקומי.

וכל "ריכוז" כזה, תוסס ודינאמי, שנוצר בעמל ע"י השליח בגיבוי מלא של כל מקבלי 'העניין' ("למסור העניין אליכם") – הפך לגרעין דומיננטי:

גרעין שמשפיע על סדר היום בכל מקום; ממנו נושבת רוח רעננה, ומפכים ממנו מעיינות אהבת חינם זכה, אהבת ישראל מזוקקת ואהבה טהורה לבורא יתברך;

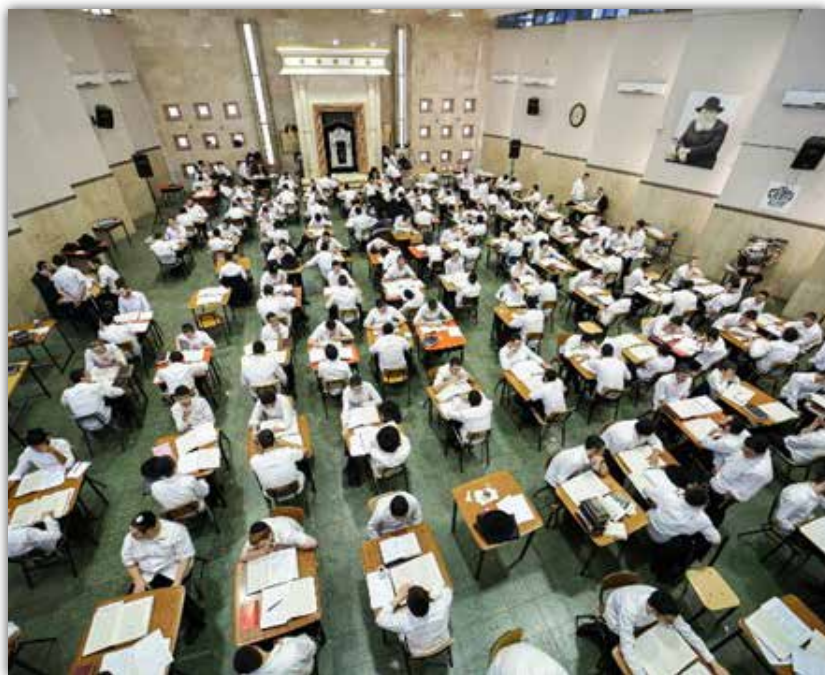
גרעין שמזרים אנרגיות, חום והווי יהודי חסידי אמיתי, להגדיל תורה ולהאדירה, לאפשר לכולם לימודה ושמירתה;

גרעין שבונה לקוב"ה ושכינתא, לאילנא דחיי, לדרכו, שאיפותיו ואורחותיו הק' של נשיא הדור – משכן אוטנטי.

ומתגשמת אותה 'תאוה' אלוקית של "ועשו לי מקדש ושכנתי בתוכם".

'בתוכו' לא נאמר אלא 'בתוכם', בתוך כל אחד ואחד מישראל - - -

העוצמה האמיתית של הבית היהודי

"בתוך עמי אנוכי יושב. את השורות הבאות אני מפנה מעומק הלב אל הורים, שכמוני, זכו להתברך בזכות העצומה לחונן את ילדיהם מתוך שאיפה להציבם על דרך המלך שנסללה בחירוף נפש ע"י רבותינו נשיאינו; ובפרט למי שמאמין בפך השמן הטהור של 'תומכי-תמימים'"

העוצמה האמיתית של הבית היהודי

כשמתבוננים על מערכת הבחירות שבחסידי שמים באה לסיומה – אי אפשר שלא להשתבח בהישג שאינו מובן מאליו: העובדה שנותרנו א-פוליטיים. זכתה ליובאוויטש, חרף היותה אחת מהקהילות התוססות והמעורבות ביותר, לשמר שיג ושיח ענייני ממוקד בנושאי מהות ותוכן. 'פניות' פרסונאליות נהדפות; כמעט שאין אינטרסנטים הבוחשים במדמנה המצחינה בכדי לשפר מנעמי חיים. והלוא דבר הוא, ועל כך בלבד ראוי לומר: לחיים חסידיים, אשרינו!

בתוך עמי אנוכי יושב. את השורות הבאות אני מפנה מעומק הלב אל הורים, שכמוני, זכו להתברך בזכות העצומה לחנך את ילדיהם מתוך שאיפה להציבם על דרך המלך שנסללה בחירוף נפש ע"י רבותינו נשיאינו; ובפרט למי שמאמין בפך השמן הטהור של 'תומכי-תמימים'.

הורים יקרים - הרשו נא לי להפנות אליכם שאלת "סקר". נא השיבו במלוא הכנות:

"מה דעתך על המשפט הבא: בחור הלומד תורה מגן על הארץ יותר מלוחם ביחידה קרבית.

(1) אני חותם על כל מילה (אשמח לתלות סטיקר כזה על המכונית ושלט על המרפסת).

(2) התוכן נכון אבל לא אצהיר על כך (מעורר אנטגוניזם).

(3) התוכן לא מדויק: הלוחם מגן יותר אלא שהלומד 'מסוכך' עליו ברוחניות.

גילוי נאות: המשפט הכל כך לא נעים לאוזן ים תיכונית וכל כך לא 'פוליטיקל קורקט', לא נלקח ממנשר של ועד הישיבות או מפשקוויל פרובוקטיבי מבית "העדה". זוהי פשוט **האמת הצרופה** שנאמרה בקול רם צלול וברור, לפני שלושים שנה בדיוק, בהתוועדות י"ט כסלו – במסגרת שיחת קודש נוקבת וכאובה אודות 'שלימות הארץ'. בסדרת 'התוועדויות' (תשמ"ג כרך ב' עמ' 647) תועדו הדברים בזה הלשון: "וחיזוק עניני תורה הוא גם עזרה לביטחון בני-ישראל כפשוטם, משום **שבחור היושב ולומד תורה, הריהו מגין על הארץ עוד יותר מן הבחור העומד על הגבול ומסכן את נפשו**".

אחיי ורעיי, תמימים לשעבר ובהווה, ובפרט **הורים ל"תמימים"**,

יש ליצור אבחנה חדה כתער בין הוראת הקודש "מה **להצביע**" לבין התביעה והביקורת כלפי אלו **שנבחרו**. ערב בחירות – ההוראה אחת היא. ויום אחרי הבחירות – הדרישה אחת היא. נכון: אין לנו שיג ושיח עם הנציגים שנבחרו, ולא "טובת הנאה מהם". אך אין שום היתר לצאת מחוץ למחנה. דווקא משום כך מותר לנו לתבוע מהח"כים החרדים לא לסור מדרך המלך. דווקא מכוח היותנו המייצגים הבולטים של דבר הוי' זו הלכה בלי-פניות תוך הימנעות מוחלטת מפוליטיקה; דווקא לכן באים אלינו ערב בחירות ומדגישים את דבקותם בג' השלמויות, ודווקא לכן

לא נשקוט יום אחרי הבחירות ונדרוש פעילות אידיאולוגית ללא פשרות או פיתויי כופתאות, בפרט בנושאים המאיימים על ג' השלימויות.

אולם שונה לבלי הכר המערכת הנוכחית. אמת, לא אחת בעבר יכולנו 'להתפנק' על ויכוח "במאי קא זהיר טפיו": האם לחזק את מי שרוממות 'שלימות התורה' בפיו? או שמא את מי שרוממות 'שלימות הארץ' בגרונו? האם 'להינקם' בח"כ שנעדר בהינתקות מהארץ, או בעמיתו שניתק עצמו ממאבק תורתי וכו'.

לא כן במערכה הנוכחית. שלא בבחירתנו, הונח על כף המאזניים **עולם הישיבות** כאשר הדעה הרווחת – רחמנא ליצלן – היא ביטול הסטטוס-קוו ששרר בנושא עד לא מכבר. קראו שוב את דברי קודשו של הרבי ושימו אל לבכם: הנפת חרב חדה על המסלול הישיבתי היא איום, קודם כל ולפני הכל, על **שלימות הארץ** ובטחון היושבים בה כי "**בחור היושב ולומד תורה הריהו מגין על הארץ עוד יותר מן הבחור העומד על הגבול ומסכן את נפשו**".

שוב: גם אם הבחור שיישלף מהישיבה לא יהיה "עוד ג'ובניק" אלא "יעמוד על הגבול ויסכן את נפשו" – הרי הוא מגן על הארץ **פחות** מאשר אם היה נשאר ולומד תורה בישיבה. אזוי און ניט אנדערש.

בין המפלגות המתמודדות על קולנו, ניתן לזהות את אלו שעל דגלם חרותה מלחמת חורמה נגד לומדי תורה (כמה אירוני הוא ה'ל' בשמם: ליברמן, לבני, לפיד ומשמיאיליהם); יש מי שמגלים אדישות לבעיה ויש מי ש"נחרצים לפתור אותה". כמו למשל היו"ר המרשים של 'הבית היהודי'

שהגיב לשאלתת-מייל ששיגרתי אליו: "אנחנו מבינים את הדחיפות בנושא מציאת פיתרון. ונזדרז לפעול בנושא. אנו רואים בלימוד תורה ערך יסודי ואינטרס חיוני של מדינת ישראל. אנו גם מודעים לכך שיש רבבות צעירים שאינם לומדים תורה, אך נהנים מפטור בלתי מוצדק משירות. אנו נפעל לשילוב החרדים במעגל העבודה והשירות, בצורה הדרגתית תוך הפעלת תמריצים".

אל תזלזלו במשמעות הדברים. ייאמר ברורות: התרגום המעשי של 'תכנית בנט' כפי שניסח אותה לעיל היא **פירוק המסלול הישיבתי**. הישיבות יעברו 'דה פקטו' למסלול בן ארבע שנים (כיתות ט'-י"ב) ואז יערך מבחן-מטעם: מי שיימצא 'למדן' יקבל היתר ללימוד תורה. ומי שלדעתם איננו למדן, יתומרץ להשתלבות ב"מעגל העבודה והשירות". חידדתי את השאלה באוזניו והופניתי לדובר רהוט שהתחמק והתפתל אך נמנע מלהשיב על השאלה: **האם אתם מכירים במסלול הישיבתי שכולל שלוש שנות 'ישיבה קטנה' ושלוש 'ישיבה גדולה' (או 'גבוהה')? האם תתערבו במתכונת הישיבתית המקודשת, האם תדרשו מתלמידי שיעור א' להתייצב בפני 'בוחן מטעם' שיבצע סלקציה בתוככי הישיבות?**

וזו, אם תרצו, תמצית הויכוח הנוקב בין הציבור החרדי למי שאינו: על מי מוטל נטל ההוכחה? האם הישיבות הן שצריכות להוכיח את נחיצות קיומן?

להמחשה: בואו נסובב רגע את המראה. האם בנט יסכים לבצע את אותו 'מבחן' בצה"ל, לאמור: חייל שבאמת לוחם יקבל אישור להמשיך בשירות, היתר יתומרצו להשתלב במסלולי "עבודה ושירות" (או שלפחות ילמדו משהו...)?!

חייבים לקלוט את מסקנת הדיון: תהיה הביקורת כלפי **הנציגות** החרדית חריפה ונוקבת ככל שתהיה; גם אם הלב גועש ומתרעם על חידלון וחוסר מעש, גם אם נקעה נפשנו מח"כים הדבקים לכיסאם ואינם עושים מאום; מנציגים שלא נקטו אצבע צרידה, לא רק בכדי להדוף את הרס ההתיישבות וכד' אלא אפילו בכדי לטכס עצה שתוביל לביטול הגזירות - - עדיין **חמורה פי כמה וכמה** הצהרה הדורשת מהישיבות 'להשתוות' אל ה"פראירים".

כאבא ששולח את בנו לישיבה, האם לא עשית זאת תוך שכנוע מוחלט ש"תומכי תמימים מעל לכל"? האם יש לך ספק מה קודם: תומכי תמימים או צבא ומדינה? האם יש ספק בעיניך שהצבעה למפלגה שאיננה חרדית היא קריאת תיגר על הישיבה בה לומד בנך? כמוה כסדיקת המסלול הישיבתי, כמו הזמנת 'צוות כורתים' לגדוע את פאר אילן החיים!

אב ואם שבחרו עבור בנם מסלול חינוך ישיבתי ומאמינים כי בכך לא רק סוללים עבורו את הדרך שגם כי יזקין לא יסור ממנה - אלא בכך גם **שומרים על שלימות הארץ ובטחון היושבים בה**; צריכים לזכור כי כבר היום 'נשלפים' מידי יום תלמידים שבקושי החלו את לימודיהם בישיבות הגבוהות, ונדרשים לפתוח בתהליך עזיבת הישיבה. עבור אנשים הבזים לישיבות וללומדי הישיבות - ניחא להם; אך מה מגוחך ומקומם להתעלם מגזירת הגיוס בתואנת השמירה על הערך החיוני "שלימות הארץ". קראו שוב את דברי קודשו של רבינו הק' המצוטטים לעיל!

פתרון 'פופולארי' נוסף הוא הצבעה ל"נץ". נתעלם לרגע

מהדברים החד משמעיים של הרבי (אגרות קודש א'סד) על "החוב והזכות קדוש, אשר כל אחד מהחרדים ויראים לדבר ה' צריך להשתתף בבחירות, הן בעצמו והן בהשפעה על זולתו, להצביע בעד הרשימות החרדיות ביותר, שלא ילך לאיבוד אפילו קול אחד". נתעלם גם מחוסר הבהירות כלפי תרגום תביעתם הקולנית "בלי חובות אין זכויות" על בני הישיבות, ומהצעת החוק שהגישו בעניין אך תמול שלשום.

נניח שדילגנו איכשהו על המכשלות הנ"ל: משל למה הדבר דומה? לאותו חלמאי צעיר שהתפעל מצופר מכבי-אש בעיר הגדולה. כשחזר לחלם בישר לכולם: יש לי מתכון חדש להבטיח עוצמה לחלם! זהו, לא עוד שאיבת מים מפרכת. נתקין צופר חדיש ורועש נגד האש. בפעם הבאה שתפרוץ אש נילחם בה עם הצופר... הנמשל ברוח, אין מים אלא תורה! נפלא ככל שיהיה צופר העוצמה (גם אם יעבור את ה'חסימה' ויגיע לכנסת) אינו אלא 'רעשן'. היעלה על הדעת לוותר על מים-חיים להשקיית אילנא-דחיי, במקומם להסתפק בקלא-אילן? וק"ל.

לסיכום מובא בזה ציטוט נרחב יותר מתוך דברי קודשו של הרבי בהתוועדות י"ט כסלו תשמ"ג (שוב, יודגש כי לא היתה זו שיחה של 'ערב בחירות' ועוסקת בנושא שלימות הארץ):

"נקודה נוספת בעניין: לכל לראש, מצד הביטחון בריבוננו של עולם אשר 'לא ינום ולא ישן שומר ישראל', יש להשתדל לחזק את לימוד התורה וקיום המצוות. זה צריך להיות הדבר הראשון בסדר העדיפויות.

וחיזוק עיני תורה הוא גם עזרה לבטחון בני ישראל כפשוטם, משום שבחור היושב ולומד תורה, הרי הוא מגן

על הארץ עוד יותר מן הבחור העומד על הגבול ומסכן את נפשו.

אלא שיש, כמובן, מעלה בבחור זה העומד על הגבול – מעלתו היא המסירות-נפש בפועל. יוצא איפוא, שיש בשניהם מעלה, הן בבחורים היושבים ולומדים תורה והן באלה העומדים על הגבול.

ענין זה הוא בכל העולם כולו: כך ברא הקב"ה את עולמו, שבכל ענין יש מעלה לגבי השני, ובלשון חז"ל הידוע "יותר ממה שבעה"ב עושה עם העני, העני עושה עם בעה"ב. פירוש הדברים: התורה אמנם אומרת שהוא עני, עני הצריך לצדקה, ותוך כדי דיבור מסבירה התורה שאין העני צריך להרגיש את עצמו נחות ח"ו משום כך, כי בשעת מעשה הוא עושה עם בעה"ב יותר ממה שבעה"ב עושה עמו.

וכך בעניננו: לכאורה היושב ולומד תורה אינו דומה כלל לזה העוסק בעובדין דחול, אפילו עובדין דחול נעלים ביותר; ומ"מ בהכרח לומר שגם העוסק בעובדין דחול יש בו מעלה, ולא סתם מעלה אלא מעלה גדולה ביותר, היות שהוא זה אשר בממונו תלוי העוסק בתורה. וכידוע מאמר חז"ל בדבר הקדמת זבולון ליששכר, שזהו משום שזבולון העוסק בענייני מסחר הוא המספק את צרכיו של יששכר העוסק בתורה.

בכל אופן, היות ויש מעלה בשניהם, מובן שאלו הממונים על כך, צריכים לדאוג לכל לראש לבטחון בני"ו היושבים בארץ ישראל, וזאת הן ע"י עזרה מתאימה לשיבות, והן ע"י קבלת החלטות מתאימות בענייני בטחון וכו'.

בל נשכח את מקומנו ואת תפקדינו בפרט לעת כזו, וכדברי קודשו של הרבי בהוראתו הנצחית על "החוב והזכות קדוש, אשר כל אחד מהחרדים ויראים לדבר ה' צריך להשתתף בבחירות, הן בעצמו והן בהשפעה על זולתו, להצביע בעד הרשימות החרדיות ביותר, שלא ילך לאיבוד אפילו קול אחד. והנני מוסר בזה רשות וייפוי כוח לפרסם את דעתי בכל התוקף ובכל החוזק, אשר על כל אחד ואחת מיראי ה' וחושבי שמו לעשות ככל יכלתו להרבות מספר המצביעים בעד הרשימות החרדיות ביותר".

ובפרוש עלינו שנת התקשרות חדשה, נתחזק בדרך המלך המאירה ויחד נעשה כל שביכולתנו להביא בפועל את משיח צדקנו ע"י הפצת המעיינות חוצה מתוך לימוד תורה ופנימיות התורה וקירוב יהודים לאביהם שבשמים.

מנהיגות אמיתית

"כמה מתוקים עשויים להיות חיים בצל המסורת האוטנטית – בה מנהיגות צומחת מתוך ערוגת ענווה, צניעות ויראת חטא; אורח-חיים המקדש ומאדיר דמויות הוד דוגמת רחל אימנו ושאר האבות והאמהות; שאול המלך ואסתר המלכה; מסורת בה מנהיגים מניחים בקרן-זווית ודוחקים את עצמם, את מאווייהם ושאיפותיהם האישיות ומתמסרים בכל נימי נפשם למען הכלל והפרט"

כך בוחרים מנהיגות אמיתית

רשות הרבים הוצפה בעת האחרונה בתעמולת בחירות רועשת וססגונית מצד מועמדים הנלחמים על תשומת לב הבוחר. כולם מנסים היום לזכות בתפקידי הנהגה שונים. מקצתם, הצליחו לסחוף את דעת הקהל ולעורר ויכוח, לעיתים אפילו בתוככי בתי מדרש ובחצרות קהילות קודש – תוך להט והתפרצות יצרית ותחושה כי "עולם ומלואו" טמונים בבחירה כזו או אחרת. ביום כזה, מרתק להיזכר כיצד נבחרו מנהיגים בולטים ונצחיים של העם היהודי.

כללי יסוד באסטרטגיית בחירות, מלמדת את המתמודד:

(א) להתבלט ולהבליט את יכולותיו, כישוריו וניסיונו.

(ב) להקפיד על הופעה חיצונית מרשימה וכובשת.

(ג) לשדר ביטחון עצמי ותחושת ניצחון ודאי.

(ד) להפיל ולסכל את המתחרים בכל הפרמטרים הנ"ל.

האסטרטגים יבחנו מועמד תורן - ינתחו את התנהלותו וינסו להעריך עד כמה באמת מסוגל האיש לכבוש את היעד ולהבטיח את נצחונו.

מה יגידו 'קמפיינרים' אם לאחר סקירה מדוקדקת של מועמד יסתבר: שהוא מסרב להתייחס להופעתו החיצונית;

אינו מוכן להבליט עצמו; לא מסוגל לשמור בסוד דיל שנרקח, מאחורי הקלעים, כדי להבטיח את נצחוננו; מסרב לומר למשפחתו ומקורביו שמסתמן כי הוא עומד להפוך למנהיג – ומעל לכל: הוא מבקש להצניע את יתרונותיו על פני המתחרים?

רחל אימנו

לא מזמן (י"א חשוון) צוין יום הסתלקותה של רחל אימנו. מכל ארבע האמהות, דווקא רחל נבחרה להיות "גלגל רביעי במרכבה" – לצד שלושת האבות אברהם, יצחק ויעקב. הדבר אפילו זכה לאזכור בהלכה שם צוין כי ראשי התיבות של 'אייר' הוא: אברהם, יצחק, יעקב, רחל. כיצד קנתה את מעמדה המיוחד? הנימוק התלמודי (ירושלמי מגילה פ"א) מייחס זאת להשתלשלות האירועים שהתרחשו ליד באר המים, ערב בחירתה לאישה ע"י בחיר האבות, יעקב אבינו.

יעקב פגש את רחל ועד מהרה הבחין באישיותה המיוחדת וכישרונותיה הבלתי-מצויים. אולם כשהציע לה נישואין (כלשון הגמרא: "אמר לה, מינסבא לי?") היא הביעה את הסכמתה לא לפני שהזהירה אותו: יש לי 'גיבנת' – אבא, לבן בן בתואל, רמאי ונוכל מפורסם... אבל יעקב לא נרתע: "ויגד יעקב לרחל כי אחי אביה הוא", אני מסתדר היטב גם עם טיפוסים שכאלה... ואז רקח "דיל סודי" וסיכם עמה סימנים שימנעו מ"הבית הלבן" לסכל את בחירתה. אולם ברגע האמת, כשרחל מוחלפת בליל הכלולות – היא אינה מהססת: מוותרת מיד על עצמה ושאיפותיה, מסכנת את עתידה בכדי להציל את אחותה. כאן באה לידי ביטוי תכונת

יסוד המסמלת את רחל: חירוף נפש, יכולת להצניע את עצמה, רגשותיה, מאווייה ושאיפותיה – למען אידיאלים בהם היא מאמינה, עבור דרך חיים, עבור הזולת.

הדבר מוסיף ומקבל ביטוי לאורך שנות חייה הקצרים ומתעצם למופת בסיומם הטראגי, כאשר חרף מקומה המובטח בחלקת אבות-האומה ובמקום לנוח ולשכון כבוד לצד האבות והאמהות במערת המכפלה, היא נטמנת על אם הדרך - כדי להיות שם עבור הבנים הגולים בעת צרתם, שיוכלו להתרפק על ציונה; והיא, בחמלה אין קץ, תישא קולה בבכי תמרורים, תמאן להתנחם ותדאג לקבל הבטחה אלוקית כי הם ישובו מארץ אויב.

המלך והמלכה הראשונים

חז"ל קובעים (מגילה יג) כי המלך הראשון, שאול, "אובחן" על ידי שמואל-הנביא כמי שירש מרחל את אותן תכונות גנטיות. הוא ירש ממנה את נטייתו להיות "נחבא אל הכלים"; לא רק שלא ערך קמפיין למלוכה אלא יתירה מזו, כאשר התבשר מפי הנביא שהוא מועמד למלכות – הסתיר זאת אפילו מבני משפחתו וידידיו ... והתוצאה? אכן, דווקא הוא נבחר למלוכה!

שאול הוריש את התכונות אל צעירה 'נחבאת אל הכלים', יתומה שגדלה אצל בן-דודה וכאשר נודע כי מחפשים מלכה לממלכה התקבצו בנות רבות לעיר הבירה, התקשטו, התייפו ופתחו בקמפיינים מתוזמנים ומשומנים. רק היא החביאה עצמה מעין רואים. וכ"על אפה וחמתה"

דווקא היא נבחרה למלכות – סירבה לגלות "את עמה ואת מולדתה", היא נותרה צנועה ומלאת ענווה. כך זכתה אסתר-המלכה להגיע לעת כזו בה ניתנה לה הזדמנות להציל את עם ישראל ולתפוס את מקומה ההיסטורי כאחת מדמויות המופת החשובות בתולדותינו.

צימאון למנהיגות אמיתית

כמה מתוקים עשויים להיות חיים בצל המסורת האוטנטית – בה מנהיגות צומחת מתוך ערוגת ענווה, צניעות ויראת חטא; אורח-חיים המקדש ומאדיר דמויות הוד דוגמת רחל-אימנו (ויתר האבות והאמהות), שאול המלך ואסתר המלכה; עם שמנהיגיו האמיתיים משליכים ודוחקים לקרן-זווית את עצמם, מאווייהם ושאיפותיהם האישיות – ומתמסרים בכל נימי נפשם לרצון השי"ת ולמען הכלל והפרט.

ואולי, כל הלהט סביב 'בחירות' בעולם-השקר; אותו זיק שניצת ברחובות בעטיים של 'מועמדים' הנוסכים תקווה ומפזרים הבטחות לעתיד וורוד – אינו אלא עוד אות וסימן לצימאון האמיתי המקנן בתוך תוכו של כל יהודי, צימאון עז לרגע הגדול בו הקב"ה יבחר בדוד עבדו, געגועים לימים בהם "לא ייכנף עוד מוריך" ולכך שבמהרה נזכה "לתקן עולם במלכות ש-ד-י" בגאולת עולמים.

המועיל, הטלאי ולהט התדמית המתהפכת

"חב"ד ליובאוויטש, התנערי מעפר, קומי, לבשי בגדי תפארתך!
לא בגדי אופנה, לא על לבוש חיצוני הדור נשליך יהבנו. כוחנו
בתדמית פנימית: את פניך ה' אבקש, יפוצו מעיינותיך חוצה,
לקבל פני משיח צדקנו נאו • הכרזנו והוכחנו: 'אמריקה איז ניט
אנדערש'. יש בידינו עולם מנוצח, מוכן וממתין לאות. הגיעה עת
להכריז ולהוכיח: "חב"ד איז ניט אנדערש", חב"ד מאנט פנימיות!"

המעיל, הטלאי ולהט התדמית המתהפכת

החלטתו התמוהה של החסיד הישיש עוררה פליאה: בגילו המופלג, החליט לקבוע את משכנו באוהל הק'. אמנם נוכחותו הסבה עונג רב לנוכחים: הקיפוהו בחיבה וגמעו בצמא את ים זיכרונותיו האוטנטיים. אצלו, יכולת לחוש כאילו ספר-תמונות של שבעים שנה נפתח בפניך, נהיר חד ובהיר. אך ככל שנקפו הימים וארכה שהותו בד' אמות – גברה הפליאה ועמה חרושת השמועות. מה פשר העניין? שהות קבועה בכל שעות היממה, משך תקופה כה ארוכה?

יודעי דבר לחשו, שעל-אף פניו המאירות וקלות-התנועה המטשטשים את עובדת היותו בגיל גבורות – אליבא דאמת מתייסר ר' נחום על מאורע מימי עלומיו: היה זה בעת הבריחה מנפוליאון. בדרך, בכל פרשת דרכים, חיכו כולם למוצא פיו של הסבא-קדישא והוא שהתווה דרך להמשך. פעם, שכח ר' נחום לשאול והשיירה חלפה ביעף על פני צומת; הדרך התעקלה, רבתה הטלטה, לוח הזמנים השתבש ומשהתחזרה הטעות נאנח הצדיק: "טוב הדבר, כשנכד הולך בדרכי אבות. אוי ואבוי לו לסבא שנאלץ ללכת בדרכי נכדו", אך הורה להמשיך בדרך. וכך הגיעו לבסוף אל פיענא הנידחת, שם חלה רבינו-הזקן את חוליו האחרון

ומשנסתלק נטמן בהאדיטש. זו הסיבה, טענו, שר' נחום החליט בערוב ימיו לתקוע יתד בהאדיטש: לכפר בא.

אולם בהזדמנות 'שבת אחים' כשהתקבצו ובאו שרידי זקני חסידים וההתוועדות 'התחממה' מעט, העזו לשאול את פיו מדוע "לא ימוש מתוך האוהל". המענה הותיר אותם נפעמים – ואותנו עם מסר רב חשיבות.

בעטיו של מעיל

מסתבר כי סמוך לחתונתו (זמן לא רב אחרי בר המצווה) נתפרו עבורו בגדי-פאר כהלכות גוברין יהודאין – בכללם 'קאטינקע', מעיל פרווה משובח 'צו האופנה', עם צווארון משי רך ויוקרת. ראה הסבא את המעיל ואמר: התסכים לקרוע מהצווארון ולתפור בו טלאי?

'לאטע' בבגד כה יקר? התחלחל החתן, "אינני מסכים ואינני רוצה". הרבי הפציר שוב ולבסוף אמר: "אתן לך עבור זה 'אתי עמי במחיצתי'!"... הנער היה המום. על זה, לא יוכל לוותר, ורק שאל: אפשר 'מפני הציווי', או שאני צריך לרצות בכך בפנימיות? השיב הזיידע הגדול: "רק עם 'אמת', בפנימיות, עד יחידה שבנפש!"

"בדרגא כזו, שיעשה זאת מצד עצמו, כנראה שלא אחז עדיין – והמצב נותר כפי שהיה ('אזוי איז דאס געבליבן') מסכם רבינו הק' את הסיפור (בהתוועדות י' שבט תשט"ו) "ולאחרי כן, הנה בסוף ימיו ישב כמה שנים בהאדיטש כדי לכפר על עניין זה: למה מלכתחילה לא הונח אצלו בפנימיות לקרוע את ה'קאטינקע'?"

'אתי עמי במחיצתי עם הרבי'

שווה בעצמך, קורא יקר: כמה הנך מוכן לתת עבור 'יחידות' אחת. עבור זכות לעבור פעם אחת במעמד חלוקת "דולרים לצדקה"; עבור עוד תפילה אחת, או אפילו קריאת-התורה של שני וחמישי, במחיצת הרבי... אפילו עבור עוד פעם אחת של "צפירה" אמיתית מחדר השידורים באישון ליל, ושידור-טלפוני חי של שיחת קודש, גם אם מקוטע ומרוחק קמעה.... – האם הדרישה לקרוע את מעיל החורף החדש שלך, תהיה "תג מחיר" יקר מידי?

ועבור "אתי עמי במחיצתי" – על כל המשמעויות של כל מילה בהבטחה שמיימית זו?! התואיל לשם כך לקרוע מכל הלב את הצווארון הרך של מעילך האופנתי? רגע... בעצם, מה כל כך נורא במעיל כזה? מדוע קלקולו ועיטורו בטלאי בולט יצדיקו מתנה שאין יותר משמעותית ממנה עבור כל יהודי מאמין – בכלל, ולחסיד מפי רבו - בפרט?

הרבי מתייחס לכך:

"ההסברה היא, לפי שבאותו מקום נעשה מנהג שיהודים החלו להתהדר ('פוצן זיך') בלבושים כמנהג אומות העולם. וכאשר ראה רבינו-הזקן שזוהי קליפה חדשה בעניין התאווה שעומדת עתה בתקפה – החליט שצריכים לשברה ולבטלה עוד בתחילתה, לפני שתוסיף להתפשט כו'. והרי שבירת התאווה צריכה להיות אצל אלו השייכים לתאווה זו... וכיון שהעניין דשבירת התאווה בהיותה בתקפה

ובמקומה הי' נוגע לו ביותר – הי' מוכן להבטיח בשביל זה
"אתי עמי במחיצתי!"

"ומזה מובן, שכאשר רואים שישנו מקום מיוחד או זמן
מיוחד בו להוטים אחר עניין מיוחד שאין לזה מקום ע"פ
תורה – הנה אם פועלים שבירה בדבר, הרי זה יכול להיות
נוגע בכו"כ עניינים, ולכו"כ שנים וזמנים".

להט התדמית המתהפכת

אנו חיים בזמן בו ה"מחלוקת לשם שמים" ניטשת
כמעט סביב כל דבר. אך כשם שהכל-מודים בנחיצות
לעמול תדיר על חיזוק ההתקשרות לרבי, לעצור בכל צומת
דרכים ולהתבונן בכל התלבטות לאן הרבי רוצה שאפנה? –
כך מודים הכל שלהט הפרסום ויצר יח"צנות הם תחלואים
ממאירים בדורותינו. הוכחה לכך יש למכביר באתרא
הדין ודי בכל אתר ואתר. פעמים רבות אנו מוכנים לחייך
למצלמה ובעד פרסום-טוב לטשטש מהות, לעגל פינות
ולזרום במסווה של מותג-גראפי הדור אפילו עם תוכן שנוי
במחלוקת. אנו חומקים בתדירות מכל דיון אודות מהות
וצביון, ומעדיפים דיונים נרחבים אודות חזות ותדמית. כי
גדולה המשימה ואנו חשים קטנים ונטולי יכולת-הכרעה
במאבק על תדמית-פנימית.

איני בא בטרוניא לאיש בנושא זה אך תסכימו איתי
שמותר להזכיר ולהיזכר יחד, מידי פעם, בשאיפתנו
האמיתית ובתפקידנו המקורי והנצחי: כמיהה לתוכן,

התמקדות בתכנים. את פניך ה' אבקש - חב"ד 'מאנט פנימיות'!

חב"ד אכן חידשה ערך מהפכני: לא להינתק מהעולם, לבוא עמו במגע ולהתייחס בכבוד להליכותיו – בבחינת "חכמה בגויים תאמין". העולם כולו אינו אלא אוסף אריחי- בניין עבור "דירה לו יתברך". אם כן, כשאנו רוצים להשפיע, צריך להתקבל בכבוד. וסבור החסיד כי אי אפשר לי לצאת בלבוש סחבות מטולא; בכדי להשפיע בחוץ, חובתי לעטות מעיל יוקרתי, צו האופנה, רק כך אתקבל יפה שם בחוץ.

חסידים! מעיל להגנה מפני ה'חוץ' – כן; אבל 'פוצן זיך' לפי צו-אופנה, לעיתים תוך ויתור על "שמם ולשונם" ועיגול פינות בכדי להתאים עצמי להנחות העולם – כאן כבר ניכרת בבירור ההשפעה של ה'חוצה' על 'פנימה'! וכשהשפעה חודרת מבחוץ – חשבון הנפש הפנימי מיטשטש. או אז, ה'קאטינקע' היא חומת ברזל החוצצת ומבדלת.

ובאמת: כמה קל לעטות מעיל יפה, לבצע מתיחה-קוסמטית נעימת-סבר – על פני התבוססות בשלולית הויכוח; כמה נעים להעניק קאטינקע לכל 'חתן' היוצא להקים בית חב"ד חדש. אך בל נשכח: הדרכים כולן בחזקת סכנה; כולן רצופות 'פרשיות' סבוכות. ובאותה צומת: או שאתה "אתי עמי במחיצתי" של נשיא הדור, או שח"ו ההתקדמות עלולה להתברר כהסתבכות בדרכים עקלקלות – והקאטינקע היא חציצה המבדלת מאור האמת.

והחשוב מכל: דווקא במקום ובשעה בה להט הפרסום בוער יש לשוברו. שבירת יצר התהדרות בפרסום, בעת שתאוה זו מתלהטת וצוברת תאוצה – היא היא כרטיס

הזהב אל יציע הכבוד של "אתי, עמי, במחיצתי" עם נשיא הדור!

לקבל אמת ממי שאמרה

בצדק רב ישאלוני מי שמך? ומה הקשר בין צווארון לפרסום-דקדושה? מה לך כי נזעקת לקשור בין עולם הלבוש לעולם התעמולה אשר "חזקה שאינה חוזרת ריקם"? אחיי ורעיי, אכן קטונתי. אין תפקידי לא לקרוע צווארון-ממותג מדש בגדי חסידים וקדושים, לא לחוות דעה אודות דרכי פרסום ובוודאי שלא להכריע בשאלות מהות ותוכן. אך במטותא, יסלחו לי הקוראים אם אבקש רשות לדבר קטן: להניח על השולחן דברים ככתבם וכהקשרם, מפי אומרם. הבה נתבונן יחד מה הלקח שנשיא דורנו לומד מהמעיל הממותג? הרבי מתרגם את העניין לעולם המעשה במילים ברורות וחדות כתער (ראה 'תורת מנחם' תשט"ו ח"א):

"עניין נוסף בו מושקעים במדינה זו – עניין הפרסום: כל ענין שעושים – לא מבעי עניין גדול, אלא אפילו דבר קל – אימתי מקבלים בזה 'געשמאק'? כאשר הדבר מתפרסם בקולי קולות!

וכאשר מדובר אודות יהודי דתי – טוען הוא שכך ציוה עליו הרשב"א... שהרי איתא בתשובות הרשב"א "מצוה לפרסם עושי מצוה", ואם-כן, מוכרח הוא לפרסם את עצמו, שהרי עשה מצוה ולהיותו יהודי דתי מקיים הוא גם את ציווי הרשב"א, ומה גם שהרמ"א מביא זאת בהגהה בשו"ע.

וכיון שהידור מצוה אין לו שיעור – הרי ככל שיגדל הפרסום, מהדר הוא יותר בהמצוה!

וגם בענין זה היתה תועלת אילו היו פועלים בו שבירה.

לכל לראש – היתה התועלת שהיו פועלים ענין של "אתכפיא", שהרי זה "בניגוד לרצונו" שהרי הוא עצמו, נעבאך, חפץ להיות 'כלום' ("עס ווילט זיך אים – נעבעך – זייער ניט"), שכן, כאשר כבר עשה דבר טוב, ניחא לי' שהשני ידע מזה, ויאמר עליו: ראו כמה צנוע אדם זה, שאינו מספר אודות גדלותו...

ברשימותיו של כ"ק מו"ח אדמו"ר ישנו סיפור המעשה אודות כיתות של ענווים, שהי' עניו אחד שאמר שהעולם אינו יודע גודל ענוותנותו, שכן, אילו היו יודעים, היו מונים אותו לא בכת שלישית או בכת שני', אלא בכת נעלית יותר של עניויות... אלא שהעולם אינו יודע גודל ענוותנותו, כיון שאינו יודע מדת גדלותו, וכיון שמעריכים את גדלותו במדה פחותה יותר, אזי גם העניויות היא קטנה יותר, אבל אילו היו יודעים את גדולתו לאמיתתה, אזי היו מבינים עד כמה גדולה עניויותו – לפי ערך גדולתו...

וא"כ, הרי זה דבר קשה לפעול בעצמו לעשות דבר טוב ללא פרסום.

ובפרט כאשר יש לדבר זה "אחיזה" גם בתורה – שהפרסום יביא לידי תועלת אצל השני, שיתקנא בו, ובמילא יהי' "תרבה חכמה", או תרבה כסף או תרבה ישות... אבל בכל אופן יתוסף מזה איזה ריבוי בעולם, וכיון שיכול להיות

מזה ריבוי בדבר טוב, הרי בשביל זה כדאי ליקח סיכון של ישות וגאווה..."

(בהמשך, פונה הרבי ומפציר בתמימים שלפחות הם יפרישו עצמם מענייני העולם ומ"הנחות העולם" - ויקדישו 'שנים אחדות לקב"ה לבדו'. יעו"ש).

מעגל השישים

י' שבט. באותה שעה, עוד יכולת להתרווח על ספסלי העץ הכבדים בזאל הקטן. איש לא שיער את גודל המעמד שעתיד לשנות את פני ההיסטוריה היהודית. האבל על הרועה השישי היקשה להבחין באלומת אור שבעת ימים שעמדה לבקוע, לפכות ולרחוץ בלבת-קודש עולם ומלואו, להכשיר דרא בלא-תמיהה ולהשיב שכינה "למטה בארץ".

כי בעת ההיא, עשן הכבשנים עוד היתמר ופיח המשרפות עוד האפיל. ובתווך ניצבה אומה מצולקת. הקרח ב"חצי כדור התחתון" לא ניחם, ה"ניט אנדערש" לחלום דמה; ונוספה יתמות. מי האמין כי רק פסע נותר לרגע בו יינתן האות: באתי! באתי לגני! ובבת אחת הכול ישתנה. ומאותה עת דור נרתם לעול, מרכבה נחלצה – והרועה, הרואה למרחוק, נטל מושכות ומשך את היקום אל דרך המלך, לשלמות נכספת.

שישים שנה חלפו. שנות אור, עוצמה, עוז והדר. הזאל הגדול קטן מתמיד; צפוף, צר מהכיל את ים-הכיסופים לאור שבעת ימים. ספסלי העץ הכבדים ספוגים רבבות ניצוצי-נצח, במ כל נדבך מאיר, עתיר זיכרונות הוד בוהק. נחשול

הציפייה גועש; הכמיהה מוחשית מתמיד ועמה ידיעה כי אך פסע נותר לרגע בו יינתן האות: באתי! באתי לגני! ובבת אחת הכול ישתנה... אך בינתיים? יתמות כאן. וזעקה בוקעת מעומק לב: ריבון עולמים, ימים על ימ"י (בגימטריא שישים) מלך תוסיף! כי זה כמה נכסף נכספנו לראות בתפארת עוזך. חוסה נא, אל תתעלם!

חב"ד ליובאוויטש, התנערי מעפר, קומי, לבשי בגדי תפארתך! לא בגדי אופנה, לא על לבוש חיצוני הדור נשליך יהבנו. כוחנו בתדמית פנימית: את פניך ה' אבקש, יפוצו מעיינותיך חוצה, לקבל פני משיח צדקנו נאו.

הכרזנו והוכחנו: 'אמריקה איז ניט אנדערש'. יש בידינו עולם מנוצח, מוכן וממתין לאות. הגיעה עת להכריז ולהוכיח: "חב"ד איז ניט אנדערש", חב"ד מאנט פנימיות!

ומי יתן ומיד-ממש יתגלה בעולם הייעוד "ימים על ימי מלך תוסיף" כביאור התרגום (במדרש תילים) על אתר "ביאת מלך המשיח"; ונזכה זע'הן זיך מיט'ן רבי'ן בגאולה האמיתית והשלימה.

ילדי הקעמפים שרים "אוי רבי" מחוץ לחלון חדרו הק' של הרבי, כ"ף מנחם אב תשנ"ב

תזונא דלבא

"כיום אין כל ספק בכוחם וחשיבותם של שירים אלו. נפשות יקרות התקרבו בעטיים, פעמים רבות אף במחזזות בהם אותיות התוכחה והמוסר כשלו והתנפצו על חומות של ניכור; חסידים חשים בשירה זו התעוררות, רוממות ושטף גלי אור-וחום חסידותיים המעלים אותם טפח מעל לקרקע, כאשר שירי התקשרות מבטאים נכוחה את רגשותיהם ושאירותיהם הכמוסות"

תוונא דלבא

צאן קדשים

דומה, כי אחד מחידושי הדור השביעי היא ההתייחסות הממוקדת והחשיבות שהעניק הרבי לעבודת השם מנקודת מבט של ילדי ישראל – "תינוקות של בית רבן", שזכו לכינוי והגדרה מיוחדת כ"חיילי צבאות השם" ולהדגשה עצומה אודות סגולת מעשיהם, עוצמת תפילותיהם ותלמודם, השפעתם החיובית והפוטנציאל האדיר הגלום בכל מעשה ופעולה שלהם: הן בגלוי בשעת מעשה, הן מכוח היותם 'ערבים' שרק בזכותם ניתנה גם למבוגרים זכות לקבל שפע אלוקי והן כדברי הפסוק "כל רואיהם יכירום כי הם זרע ברך הוי'" (ישעיה סא,ט) מכוח היותם דור העתיד, שההשקעה בהם בשנותיהם הרכות מעמידה לא רק עתידם הטוב אלא מבטיחה באמצעותם המשכיות, העמדת דורות ישרים ומבורכים.

הרבי, שכל שניה מזמנו לא תסולא בפז וכל רגע ביממה נוצל עד תום בדרך אקטיבית, עילאית ומקודשת – הואיל להקדיש זמן רב ויקר מאוד לכינוסי ילדים במהלכם אף נשא שיחות קודש שהתאפיינו בסגנון מופלא. בבית חיינו מקומם של הילדים תמיד היה הכי סמוך לרבי; בעבודת השליחות,

ב"מבצעים" ובהפצת המעיינות, הפעולות המכוונות לחיילי צבאות השם וילדי ישראל זכו מאת הרבי להשקעה ותשומת לב שאין להן אח ורע.

וכמים הפנים אל הפנים, אין מתחרה ואין דומה לעוצמת ההתקשרות המובעת מתוך עולמם, נקודת מבטם ועמקי לבבם של חיילי צבאות השם. ועל יסוד דברי חז"ל (שבת קיט, ב) ש"אין העולם מתקיים אלא בשביל הבל תינוקות של בית רבן" מכיוון ש"אינו דומה הבל שיש בו חטא, להבל שאין בו חטא" – ניתן לומר כי הביטוי הטהור, הפשוט והכנה, הישיר והאיתן ביותר של אהבה פשוטה וקשר נפשי טהור ואיתן מצד חסידים לרבי, בקע כאור בהיר דווקא מתוך "הבל פיהם", שירתם והבעתם של חיילי צבאות השם, ילדי החסידים.

קול דודי דופק

הרבי הריי"צ אמר (ראה לקו"ד ח"ג, עמ' תקט"ז) כי "בין החידושים שחסידות פעלה הוא, שלחסידים יש רבי". והדרך לשמר ולהחיות את רגשי ההתקשרות של חסידים לרבי - היא על ידי שהם "חיים עם פתגם של הרבי, עם תנועה, עם ניגון". בלשון קודשו הייחודית תיאר זאת הרבי הריי"צ כך: "זה נקרא דפיקה בדלת. הדפיקה בדלת אומרת שהוא פה ושהוא רוצה להיכנס! לדפוק בדלת ולא לרצות להיכנס – הרי לא יעשו; אין חלילה עזות פנים כזאת, לדפוק ולא לרצות להיכנס. הוא הרי לא כזה. אלא בחיצוניות זה נקרא דפיקה בדלת. הדפיקה בדלת היא מה שמחונך חסידי אומר: רבי, אני שלכם! אני מתמסר אליכם

לגמרי. זה רק שהקלוגינקער, החכם להרע, היצר הרע, רוצה לרמות אותי, להכניסני בשק, אני בעצם לא רוצה את זה, אני שלכם, אני רוצה להיות כמו שצריך, רחמו עליי רבי, והוציאו אותי מאיפה שאני נמצא והעמידו אותי איפה שאני צריך להיות".

ובאמת, מכל אופני ההתקשרות, קונה הניגון מקום מיוחד:

"כ"ק מו"ח אדמו"ר אמר פעם שישנו פתגם ש'הלשון הוא קולמוס הלב', היינו, שע"י דיבור ניתן להעביר את הרגש שבלב; ו'ניגון הוא קולמוס הנפש', שעל ידו נמסר הרגש של הנפש והנשמה" (תורת מנחם חלק חי עמ' 30)

סגולת השירה, היא בכוח הטמון בה, לעורר לא רק את הלב ובאמצעותו את מידותיו הטובות של יהודי; זהו קולמוס הנפש; כלי רב עוצמה, כמו את-חפירה המעמיק ומסלק רפש, מעורר את "הרגש של הנפש והנשמה" עד שהוא מוצא את המים הזכים והטהורים המפכים וממלאים מחדש את "באר" החיות וההתקשרות.

והנה, בקולמוס הנפש – גוונים רבים, שונים וייחודיים. היטיב להגדיר זאת החסיד ר' שמואל זלמנוב, מנהל ניח"ח, באחד ממאמריו המשובחים: "כמה מעלות וסוגים לניגונים: יש ניגוני געגועים, ניגוני התמרמרות, ניגוני תקווה וניגוני שמחה וריקוד. אבל כולם כאחד משמשים הבעה למצבי הנפש הפנימיים. השירה החב"דית היא כולה שירה פנימית העולה ממעמקי הלב ומזעזעת את הנשמה. בכוחה של נגינה זו לזכך ולצרף את האדם ולהעלותו למדרגה גבוהה".

תוונא דליבא: קולמוס הגעגועים

מבין שלל השפות שנבראו בעולם, יש שפה שאין לה ביטוי בכתב. זוהי "שפת הלב" – וכמאמר הפתגם "תוונא דליבא לא כתבי אינשי" – שפת הלב, רגשות כמוסים הטמונים עמוק במעמקי ליבו של אדם, אין דרך נכונה לבטא אותם בכתב. עדיין לא נברא הכתב שעמו כותבים את ה"תוונא דליבא". ולכן אפילו הניגון, קולמוס הנפש, מעורר את רגשי הלב אך עדיין, הרגשות נותרים אילמים.

אולם עוד בשנות האורה, עוד בימים בהם זכינו להיות "באור פני מלך חיים" – כבר אז הצליח לצמוח בין משעולי החיים החסידיים, כלי ייחודי שעמו הצליחו חסידים לבטא מעט מאוצרות התוונא דליבא. היו אלו מספר שירים, שקנו שביתה בבית חיינו ואפשרו (אף כי לא באופן תכוף אלא בזמנים אחרים, נדירים ומיוחדים) להביע רגשות באופן כנה, עוצמתי וגלוי יותר. באותם רגעים, התחושה היתה – בסגנון דברי הבעש"ט הק' "אני מתפלל לדעת זה התינוק"; חסידים העזו לזרוק עצמם אל מחוזות תום וטוהר, לחסות לרגע תחת הטלית של "כל הנערים" ולהצטרף, להחרות-להחזיק אחרי קולותיהם הזכים של תשב"ר, בהבעת חיבה נערצת ורגשי עבותות אהבה גלויה לרבי. כך היה לרגעים ברגעי שיא של 'שמחת תורה' ומעמדי חלוקת "כוס של ברכה" ועוד.

אפיק זה התברר לעת מצוא, כמעייין מפכה המעניין 'מרווה לצמא'. היה זה בעיקר בשלהי אותם ימים נוראים שלאחרי ז"ך אדר-ראשון ה'תשנ"ב ובאופן מוגבר עשרות מונים החל מג' תמוז ואילך. החסיד שעז חפצו "לדפוק על הדלת", להתעורר ואף לזכות שההתקשרות תתעצם

ותעמידו בקרן אורה – לא תמיד הצליח להתבטא בכלים סטנדרטיים של "פתגם או תנועה" ואפילו לא תמיד על ידי "ניגון". הוא חש כי יש לו צורך ביותר מזה; בכלי עזר שיצליח לטלטל אותו בעוצמה "כהאי תרנגולתא דאתערית מקיטמא" (כמו אותה תרנגולת המתנערת מן העפר – משל הזוה"ק) ובבחינת 'התנערי מעפר קומי', להעיר את נימי ההתקשרות החבויים והכבויים כדי לנצח בהתמודדות עם חשכת הגלות המר.

והאפיק המרתק הזה, עדיין שמור מקומו "תחת הטלית של כל הנערים"; עדיין צומח הוא בערוגות הירק החינניות של 'גן ישראל' ובעמקי החממות המופלאות של חיילי צבאות השם; אך מה רב כוחם ומה יפה סגולתם של שירי ההתקשרות שבוקעים משם ומאירים באור יקרות את החיים החסידיים. כה רבים הם החסידים, ובכללם דמויות מופת בעלי תוכן חסידי איכותי, משפיעים ושלוחים, רבנים, בעלי בתים ועמך בית ישראל מכל הגוונים, שמיתרי נפשם נרעדים מעוצמתם של שירי התקשרות המביעים בעוצמה בלעדית את הגעגוע הטהור לאור פני מלך חיים. והרעד הפנימי והעמוק הזה, מתנגן ובוקע ועולה ושוטף ומאיר באור יקרות את עולמו הפנימי והחיצוני, את סביבתו האישית ואת יכולת השפעתו של החסיד על מקורביו וסביבתו החיצונית.

וכיהודה ועוד לקרא: כיום אין כל ספק בכוחם וחשיבותם של שירים אלו. נפשות יקרות התקרבו בעטיים, פעמים רבות אף במחוזות בהם אותיות התוכחה והמוסר כשלו והתנפצו על חומות של ניכור; חסידים חשים בשירה זו התעוררות, רוממות ושטף גלי אור-וחום חסידותיים

המעלים אותם טפח מעל לקרקע, כאשר שירי התקשרות מבטאים נכוחה את רגשותיהם ושאיפותיהם הכמוסות.

שירי געגועים המבטאים רגשי כמיהה של חסידים בכלל וחיילי צבאות השם בפרט, לחזות באור פני מלך חיים, לעמוד בקרן אורה, לדבוק באילנא דחיי ולזכות לחיות חיים שאין בהם חטא, חיים של תורה המוארים באורה הזך של פנימיות התורה – ולקרב את הגאולה האמיתית והשלימה בפועל ממש.

כוחו של ניגון

"מי יספר להם, לתמימים הצעירים, שהניגון הוא ששמר וליווה את החייל לאורך כל שנות שירותו? לולי הניגון, היה שוכח מי הוא ומאין בא. בכל השנים הארוכות הללו – היה זה הניגון, ביום ובליל, שלא נתן לו מנוחה. וכעת, ברגע שהשתחרר, שב הוא אל עמו ואל יהדותו – ובפיו, הניגון..."

כוחו של ניגון

אחת מהגזירות הקשות ביותר עבור יהודי רוסיה, היתה חובת הגיוס לצבא. החוק קבע, שכל צעיר צריך להתייצב בלשכת הגיוס – בהגיעו לגיל מסוים. ושם בחנו אותו האם הוא מוכשר להיות חייל בצבא הממלכה הרוסית. רק אם הוא לא היה בריא מסיבה כלשהי, הוא קיבל פטור מהצבא.

מה עשו הבחורים? תחילה ניסו להתחמק. הם שהו בישיבה, ואת ההודעה שקוראת להם להתייצב בלשכות הגיוס – קיבלו ההורים בבית. אם באו חיילים לחפש אותם בביתם, ההורים אמרו שאינם יודעים היכן בנם. כאשר הגיעו לחפש בחור בישיבה – הסתירו כל החברים את אותו הבחור, ועשו כל שביכולתם כדי שנציגי הצבא הרוסי לא ידעו היכן הוא.

אבל כאשר התגלה לשלטונות הצבא מקום הימצאו של הבחור – הם לא אמרו נואש. פעם אחר פעם היו באים לביקורי פתע, מחפשים את ה"משתמטים" ולוקחים אותם בכוח אל מחנות הצבא. ומשם, כבר קשה היה לחזור: חלקם היו נשלחים לחזית, ללחום בקרבות קשים ומרים. חלקם היו נשלחים למשימות מפרכות, הקמת מסילות ברזל או בסיסי צבא, שמירה על מחנות של אסירים אפילו בסיביר הקרה, ועוד מגוון משימות שאינם מתאימות כלל וכלל ליהודי, ובוודאי שלא לבחור ישיבה!

לכן בחורים שהצבא גילה היכן הם נמצאים – היו צריכים לצאת לגלות, להסתתר, להתחבא במקומות שונים, לברוח מהמדינה, וחלקם אף מסרו נפשם וגרמו לעצמם נזק חמור וכואב מאוד, רק בכדי שהצבא ייתן להם פטור. עד כדי כך חשוב היה להם לשמור על עצמם ולהישאר בסביבה יהודית. מי יודע, אם ילכו, האם יזכו לחזור והאם לא ינותקו כליל מעם ישראל?

פעם, הגיעו חיילים לישיבת תומכי תמימים בליובאוויטש, ומסרו הודעה: "הבחור דוד לייב חייב להתייצב עד סוף השבוע בלשכת הגיוס. אנו יודעים שהוא נמצא בישיבה. אם לא יתייצב לבדו, נאלץ לקחתו, ואז יענש בחומרה וכאשר ייתפס יישלח למאסר על התחמקות!"

דוד לייב נבהל עד עמקי נשמתו. הוא לא מסוגל לפגוע בעצמו. מה יעשה? איך יימנע מגיוס? כוחותיו לא עמדו לו. הוא פחד מאוד ממאסר, והודיע לחבריו: "אני חייב ללכת לצבא. בעזרת ה', יהיה טוב, אצליח לצאת ולחזור לישיבה!"

חבריו נבהלו: "דוד לייב, אם תלך לצבא – איך תוכל להישאר יהודי? הם יכריחו אותך לשכוח הכל! לא תוכל להתלבש כיהודי, להסתפר כיהודי, או לאכול כיהודי. בוודאי יחרימו את התפילין, יאסרו עליך להתפלל, ועל שבת בוודאי שתיאלץ לוותר. דוד לייב, זה אסון! אסור לך ללכת אליהם!"

אבל דוד לייב לא העז להתחמק, הוא בכה והתפלל לנס, וכשעבר יום ועוד יום ומאומה לא השתנה – הודיע: "ומה עדיף? שאנמק בכלא לשנים ארוכות?? וכי מה אעשה? איך אוכל לחמוק מהם? יודעים הם היכן אני, הם עקבו אחרי עד

לכאן ובוודאי ימצאו אותי בכל מקום אליו אמלט ואז רע
ומר יהיה סופי!"

בצר להם, פנו חבריו התמימים, אל המשפיע האהוב,
החסיד המפורסם ר' שמואל גרונם אסתרמן. ר' שמואל
שמע את דבריהם, ואנחה פרצה מפיו. על פי ההלכה, אין
הוא יכול לאסור על דוד לייב לסכן את נפשו! ומאידך, חיו
הרוחניים של דוד לייב נמצאים בסכנה. "אוי ריבונו של
עולם, רחם על בניך!" בכה ר' שמואל גרונם בלב שבור. "וכי
מה רוצים בניך? רק להיות יהודים חסידיים, להקפיד על כל
המצוות בהידור ובשמחה!"

יום חמישי הגיע. מחר, דוד לייב נוסע לביתו המרוחק,
שנמצא בפלך חרסון. הוא ייפרד מהוריו ויסע ללשכת הגיוס.
מי יודע מתי יראה אותם שוב? חלילה אם יאחר את המועד
– יגיעו לקחתו למאסר, ואז בוודאי שלא יזכה לראות איש
למשך שנים ארוכות.

לפנות ערב, ארז דוד לייב את חפציו – ורץ להיכל הישיבה
ללמוד עוד קצת, עוד דף גמרא, עוד מאמר חסידות. חבריו
הקיפוהו בחיבה. לפתע, ראו כולם את ר' שמואל גרונם קם
ממקומו ומתקרב למקום מושבם של דוד לייב וחבריו. "דוד
לייב, גש נא אל חדרי".

דוד לייב קם, והלך אל עבר חדרו של המשפיע. חדר גדוש
בספרי קודש, ובמרכז שולחן ושני כיסאות. הוא התיישב
והביט סביב. "אח, כמה זכרונות נפלאים יש לי מהחדר הזה!
כה רבות למדתי מהמשפיע האהוב. כמה אתגעגע אליו,
ולשאר רבותיי וחבריי מהישיבה. מי יתן ואזכה לשוב לכאן
במהרה!"

גם ר' שמואל נכנס, והדלת נסגרה. בחוץ, הצטופפו החברים, בדממה, כשהם מטים אוזן קשובה. "מעניין מאוד, מה יאמר המשפיע בעת כזו? אילו דברים ישא? איזו צידה לדרך יעניק לתלמיד שיוצא לדרך ארוכה ובלתי נודעת?"

לפתע, הפר את הדממה קול חרישי. "האם המשפיע בוכה?" שאלו התלמידים בלחש זה את זה. "ש... ש... בואו ונקשיב. לא להרעיש!"

והקול, הלך וגבר. היה זה קולו של ר' שמואל גרונם: הוא ישב בדבקות, ראשו מונח על ידו השמאלית, ואת ימינו הניח בחיבה על ידו של דוד לייב, שישב מולו. מעיניו העצומות זלגו דמעות חמות, שהתגלגלו על זקנו הלבן, הארוך, ופניו האירו באור עילאי. מפיו בקע ניגון. היה זה ניגון מתוק, חסידי, עמוק וערב. אט אט גבר הניגון, עלה והשתפך, כובש ומניע את הלבבות. דוד לייב פרץ בבכי תמרורים. הוא חש כיצד הניגון שוטף, מזעזע ומרעיד את מיתרי נשמתו. המשפיע ניגן וניגן, ודוד לייב נישא אל על בהתעוררות עצומה. כך נמשך העניין שעות ארוכות.

לפנות בוקר, עזב דוד לייב את הישיבה.

* * *

חלפו 25 שנים.

ביום קייצי, נסעו שני תלמידים צעירים ברכבת. באים הם מהישיבה, מתומכי תמימים – ונמצאים בדרכם הביתה לביקור, לאחר תקופה ארוכה בה שהו בישיבה. בידיהם דפי לימוד, והם שקועים בויכוח מפולפל על סוגיה חסידית עמוקה.

לפתע, שומעים הם קול זמר. והניגון – ניגון חסידי הוא, מתנגן בערגה, בקול געגועים. "מי מנגן כאן ברכבת ניגון חסידי כה ערב?" התפלאו. הם החליטו ללכת בעקבות הקול, למצוא את מקורו. כך עברו ספסל אחר ספסל, עד שהגיעו לקצה הקרון.

בסוף, על ספסל, שרוע היה חייל רוסי משופם. על מדיו המאובקים תלויים היו אותות הצטיינות – סימן שהשתתף בקרבות רבים. עכשיו, עושה הוא את דרכו חזרה. הוא סיים את שירותו הצבאי, השתחרר, ונמצא בדרך לעיירת נעוריו, אל בית הוריו.

דבר בחזותו לא העיד על אישיותו – דומה הוא לכל חבריו, החיילים הרוסיים. אבל הנגינה! עיניו עצומות, ניכר בו שאינו חש בנעשה סביבו. הוא מרחף בעולמו הפנימי, ומפיו בוקעים קולות של נגינה חסידית עמוקה. מנין לו, לחייל זה ניגון כה נפלא?

מי יספר להם, לתמימים הצעירים, שהניגון הוא ששמר וליווה את החייל לאורך כל שנות שירותו? לולי הניגון, היה שוכח מי הוא ומאין בא. בכל השנים הארוכות הללו – היה זה הניגון, ביום ובליל, שלא נתן לו מנוחה. וכעת, ברגע שהשתחרר, שב הוא אל עמו ואל יהדותו – ובפיו, הניגון...

רְאָה פְּנֵי מְאִירִים

מראות משלל אירועים בניצוחו המסור במסגרת תפקידו רב הרגש והאחריות כמנהל 'חסד מנחם מענדל' שעל-ידי כולל חב"ד

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

קולמוס ראה פניו מאירים הלב

